

Beleid Zonneparken in Midden-Groningen

Gemeente Midden-Groningen
HKB Stedenbouwkundigen

Oktober 2019

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1	Doel beleid	3
1.2	Wat is een zonnepark	3
1.3	Aanleiding	4
1.4	Hoe is het beleid tot stand gekomen?	5
1.5	Uitgangspunten	5
1.6	Recente ontwikkelingen	7
2.	Bestaand beleid	9
2.1	Landelijk beleid	9
2.2	Provinciaal beleid	10
2.3	Gemeentelijk beleid	11
3.	Visie Gemeente	13
3.1	Invulling rol van de gemeente	13
3.2	Draagvlak en participatie	13
3.3	Zorgvuldig ruimtegebruik	15
3.4	Landbouwgronden gebruiken voor zonneparken	16
4.	Kansrijke locaties	17
4.1	Inleiding	17
	Katern samenvatting landschapsontwikkeling Midden-Groningen	18
4.2	Onderscheid kleinschalige en grootschalige zonneparken	23
4.3	Toetsingscriteria ruimtelijke inpassing	31
5.	Planologische procedure	35
5.1	Proces	35
5.2	Inhoud aanvraag	36
Bijlagen	39	
	Bijlage 1: Verslag bewonersbijeenkomsten januari 2019	40
	Bijlage 2: Nota inspraak en overlegreacties	44
	Bijlage 3: Provinciaal beleid	46
	Bijlage 4: Kaart netwerk TenneT en Enexis	47

1. Inleiding

1.1 Doel beleid

De gemeente Midden-Groningen wil de overstap naar duurzame energiebronnen maken. De gemeente richt ze zich op meerdere vormen van duurzame energie; zonne-energie, windenergie, warmtekuudeopslag, enz. Het voorliggende beleid gaat specifiek in op tijdelijke zonneparken met grondgebonden panelen of panelen op het water. De gemeente ontvangt veel aanvragen en verzoeken vanuit de samenleving en van marktpartijen voor de aanleg van zonneparken. Er is behoefte aan een beleidskader om deze initiatieven te reguleren en de aanleg van zonneparken in goede banen te leiden.

Gebiedsvisie

Om zonneparken in het buitengebied mogelijk te maken is op basis van het provinciaal beleid een gebiedsvisie noodzakelijk. Het Beleid Zonneparken in Midden-Groningen is hiervan de uitwerking. Op basis van deze visie kunnen zonneparken voor maximaal 30 jaar worden toegestaan in het landschap. Daarmee zullen zonneparken gevolgen hebben voor de beleving van het landschap door omwonenden en recreanten. De besluitvorming over zonneparken vraagt daarom een zorgvuldige afweging met aandacht voor een goede maatschappelijke en landschappelijke inpassing.

1.2 Wat is een zonnepark

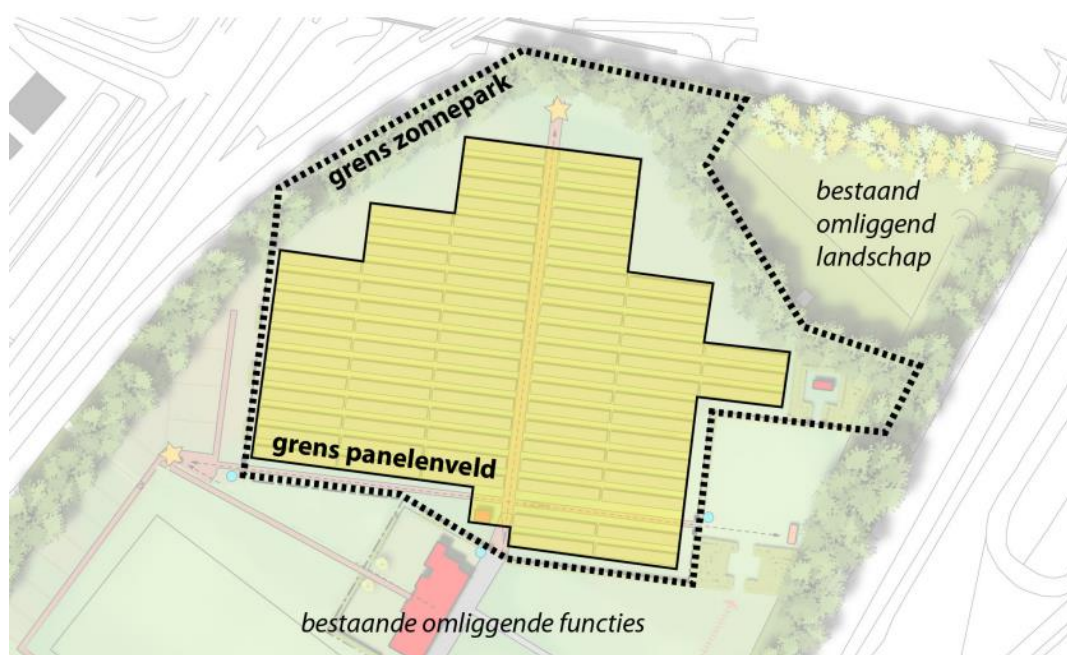
Als zonnepanelen niet gebonden zijn aan een gebouwde voorziening (gelegen op daken) maar in een vrije opstelling buiten het bouwvlak staat, spreken we van een zonnepark. Voor een zonnepark gebruikt Midden-Groningen de provinciale definitie: *“Een ruimtelijk samenhangende, grondgebonden of drijvende installatie voor het opwekken van energetisch of thermisch vermogen uit zon, groter dan 200m².”*

Het panelenveld is het functionele deel van het zonnepark. Dit kan op de grond worden geplaatst maar ook op water. De opstelling van de panelen kan zowel zuid als oost-west gericht zijn. De panelenopstellingen kunnen een hoogte hebben tussen 1 en 3 meter. Buiten het panelenveld is nog ruimte nodig voor de inrichting van de entree, de transformator-gebouwtjes, afscherming door een hekwerk of sloot en ruimte voor het inpassen in het landschap. Op een zonnepark kan op dit moment tussen de 0,8 tot 1,25 MW per hectare aan opgesteld vermogen worden gerealiseerd, afhankelijk van het type opstelling. Figuur 1 laat het onderscheid tussen zonnepark en panelenveld zien.

PV-paneel

Een PV-paneel is een paneel dat zonne-energie omzet in elektriciteit. PV is afgeleid van photovoltaic cell (of fotovoltaiisch paneel). Op een paneel wordt een groot aantal fotovoltaiische cellen gemonteerd die zonne-energie omzetten in elektriciteit.

Deze visie is alleen gericht op zonneparken groter dan 200 m². Voor zonnevelden kleiner dan 200 m² zijn de bestaande kaders en regelgeving zoals het bestemmingsplan van toepassing.

Figuur 1: Onderscheid zonnepark en panelenveld

1.3 Aanleiding

Het gebruik van fossiele brandstoffen is nadelig voor milieu en klimaat. De hoeveelheid beschikbare fossiele brandstoffen is eindig. De noodzaak tot de overstap naar duurzame energiebronnen is groot. Er is behoefte aan ruimte voor duurzame energiebronnen. Deze worden in de toekomst een fysiek onderdeel van onze directe leefomgeving. Door de beëindiging van de gaswinning, wordt de noodzaak om tot opwekking van duurzame energie nog urgenter. Het Rijk biedt financiële steun voor de aanleg van zonneparken. Dit maakt verdere ontwikkeling van zonne-energie en de aanleg van meer zonneparken mogelijk. Initiatiefnemers spelen hierop in en zoeken plekken voor zonneparken. Onder andere in gebieden met een groot oppervlakte aan landbouwgronden. Daarnaast stellen ook bedrijven steeds grotere eisen aan duurzaamheid. Dit is een duidelijke maatschappelijke trend. Sommige bedrijven willen zich alleen vestigen, als zij

voldoende lokale duurzame energie kunnen afnemen. Google in de Eemshaven is hier het sprekend voorbeeld van. De verwachting is dat dit toeneemt.

1.4 Hoe is het beleid tot stand gekomen?

Voor de start van de nieuwe gemeente Midden-Groningen is er door de voormalige 3 gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde en Slochteren al een eerste aanzet gemaakt voor zonneparkenbeleid. Het voorliggende beleidskader is hierop gebaseerd. Na het instemmen van de drie colleges van de genoemde gemeenten eind 2017 is in 2018 de draad opgepakt in Midden-Groningen. Bij het opstellen van het beleid is gebruik gemaakt van bestaand beleid en gebruik gemaakt van interne en externe deskundigen. Ook is er overleg geweest met 'stakeholders' als provincie Groningen, Enexis, LTO Noord en buurgemeenten.

Belangrijke stappen In het voortraject zijn (in chronologische volgorde):

- Informatiebijeenkomst raad

Op 14 november 2018 zijn de uitgangspunten voor het opstellen van het beleid, zoals de gebiedsinventarisatie en welke kansen liggen er in het gebied, besproken. Ook is er door de coöperatie Steendam een presentatie verzorgd over lokale energieopwekking.

- Bewonersbijeenkomsten

Op 16 en 30 januari zijn er bewonersbijeenkomsten georganiseerd (in Slochteren en Zuidbroek) waarbij inwoners, ondernemers en andere belangstellenden konden meedenken over het beleid. In groepen kon men op de kaart geschikte of juiste ongeschikte locaties voor zonneparken aangeven. Een verslag van deze bijeenkomsten is opgenomen als Bijlage.

- Terugkoppeling raad

Op 16 mei is de raad geïnformeerd over de voortgang van het beleid en de uitkomsten van de bewonersbijeenkomsten. Ook heeft Natuur- en Milieufederatie verteld hoe participatie bij zonneparken mogelijk is en specifiek 'lokaal mede-eigenaarschap'.

- Inloopbijeenkomst ontwerpbeleid

Tijdens de ter inzage legging van het ontwerpbeleid is een tweetal inloopbijeenkomsten georganiseerd. Een ieder heeft daar de mogelijkheid kennis te nemen van het (ontwerp)beleid en vragen te stellen en/of een inspraakreactie te geven. Vanwege de samenloop met de vakantieperiode is er gekozen voor een tweetal momenten (begin en eind periode). De reacties uit het vooroverleg en inspraakperiode zijn beoordeeld en waar mogelijk verwerkt in het vast te stellen beleidsstuk.

1.5 Uitgangspunten

Klimaatdoelstellingen

Op verschillende beleidsniveaus - zowel internationaal, nationaal als regionaal - zijn er afspraken gemaakt op het gebied van duurzaamheid. De afspraken vormen de uitgangspositie van onze visie.

In de gemeentelijke Duurzaamheidsvisie is de stip op de horizon 2030. Het jaar 2030 valt samen met landelijke en regionale doelstellingen en afspraken. Zo wordt in 2030 de winning van het Groningse aardgas volledig stop gezet, moet volgens de klimaatwet 49% minder CO₂ uitgestoten worden, mag er geen elektriciteit meer worden opgewekt met kolencentrales en moet 70% van alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen komen. De Tweede Kamer neemt naar verwachting deze zomer een besluit over klimaatwet, die in juli 2018 is ingediend. Dat gaat uit van 95% CO₂ emissiereductie in 2050 en 49% CO₂ emissiereductie in 2030. In het Klimaatakkoord (het ontwerp hiervan is in december 2018 gepresenteerd) staan afspraken met sectoren hoe deze doelen kunnen worden gehaald. In 2030 willen wij de CO₂ uitstoot in onze gemeente met 55% hebben teruggebracht (duurzaamheidsvisie). Daarbij zetten wij in op energiebesparing (1,5 % per jaar, klimaatakkoord), het vergroten van de duurzame energieproductie (we streven naar 25% duurzame energie geproduceerd binnen onze gemeente in 2030) en het efficiënter gebruik van fossiele bronnen. Om bij een volledige keuze voor zonne-energie de benodigde duurzame energie voor woningen en bedrijven op te wekken, is een gebied van ongeveer 1900 ha met zonnepanelen nodig.

Eigen energiebehoefte

Voorlopig is het gemeentelijk beleid gericht op de energiebehoefte van het eigen grondgebied. Op provinciaal niveau worden in de toekomst (naar verwachting in 2020) afspraken over duurzame energie opwekking gemaakt in het kader van de 'Regionale Energie Strategie' (RES). Dit betekent echter niet, dat de opgewekte energie automatisch in de eigen gemeente wordt benut. Het lokaal 'vermarkten' van de eigen energieproductie is nu vaak nog te ingewikkeld.

Zorgvuldig ruimtegebruik

Uit oogpunt van duurzaam ruimtegebruik heeft het benutten van daken van (bestaande gebouwen) de voorkeur. De ruimte op daken is echter beperkt. Daarom is het nodig naast het plaatsen op daken, op de mogelijkheden op de grond open te houden. Naast daken zijn er in het stedelijk gebied soms ook andere oplossingen, zoals het overdekken van parkeerterreinen of het benutten van (verweesde) bedrijventerreinen. Om de doelstellingen van de overheden te halen is het ook nodig om ruimte te bieden aan grondgebonden opstellingen buiten het stedelijk gebied. De mogelijkheden hiervoor worden in Hoofdstuk 4 beschreven.

Tussentijds begrenzen ruimte voor Zonneparken

We willen niet direct de benodigde ruimte voor zonnepanelen (1900 hectare) invullen maar op basis van de opgedane ervaringen het beleid tussentijds evalueren en zo nodig kunnen bijstellen. Een ander argument is om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen in de duurzame energiesector. Windenergie, aardwarmte en biogas kunnen ook een rol spelen in de duurzame energiemix. Voor de periode tot 2025 wordt dan ruimte geboden voor een oppervlakte van maximaal 600 hectare. Door eerst uit te gaan van maximaal 600 hectare (ongeveer een 1/3 deel van het ruimtebeslag bij volledige richten op zonne-energie) kan het aandeel zon groeien en is er daarna ruimte om de kader bij te stellen indien nodig. De omvang van de kansrijke locaties is dusdanig dat hierbinnen voldoende zoekruimte is om onder voorwaarden 600 hectare te realiseren.

Van Buiten naar Binnen

De gemeente Midden-Groningen streeft na om van 'buiten naar binnen' te werken. Concreet betekent dit dat de gemeente waar mogelijk initiatieven vanuit de samenleving ondersteunt en

inwoners, ondernemers en organisaties goed betreft bij het maken van beleid. Bij het maken van dit beleid is waar mogelijk rekening gehouden met inbrengen van bewoners, ondernemers en andere betrokkenen. In Hoofdstuk 3 is aangegeven hoe dit geluid is vertaald in de visie.

1.6 Recente ontwikkelingen

Vergunde projecten

Hieronder (figuur 3) is een inventarisatie van bestaande projecten en initiatieven op het gebied van duurzame energie opgenomen. Het gaat alleen om projecten die als officiële aanvraag die in procedure zijn of waarvoor een vergunning is afgegeven. Informele verzoeken (vooroverleg) voor oprichten van zonneparken zijn hier niet genoemd. De aangegeven omvang is inclusief landschappelijke inpassing. Voor Duurkenakker bijvoorbeeld is het panelenveld circa 38 hectare.

Totaal huidig vermogen: 18,6 MWp = 59,7 TJ

Totaal gepland vermogen: 248,52 MWp = 795,86 TJ

Totale energieverbruik Midden-Groningen: 9.853 TJ (2017). In de onderstaande tabel is dit uitgesplitst:

Figuur 2: Energieverbruik Midden-Groningen (2017)

TJ (2017)	Elektriciteit	Warmte
Woningen	273,5	1439,7
Bedrijven	2066,1	3977,2
Verkeer en vervoer - brandstoffen	2096	

Bron: (prov. Groningen)

Figuur 3: Overzicht aanvragen

Project	Omvang	Vermogen	Status	Ontwikkelaar
Sappemeer - Midden Groningen	117 hectare	103 MWp	Bouw gestart voorjaar 2019	Astronergy
Hoogezand - Molenwaard	28 hectare	38 MWp	Start bouw najaar 2019	Solarfields
Foxhol - W.A. Scholten (terrein AVEBE)	4 hectare	4,4 MWp	Start bouw eind 2019	Solarfields

Zuidbroek - Industrieweg, voormalige crossbaan	1 hectare (2 fasen)	0,45 MWp	Eerste fase gerealiseerd. Tweede fase in aanleg	Coöperatieve vereniging "Duurzaam Menterwolde"
Zuidbroek - Industrieweg, voormalige crossbaan	2 hectare	2,2 Mwp	Vergunning verleend	Stichting Innovatief zonnepark Meeden
Muntendam - Duurkenakker	50 hectare	60 Mwp	Vergunning verleend	Sunvest
Sappemeer - Rijksweg Oost	1 hectare	0,85 Mwp	Vergunning verleend	Nova Orsa B.V.
Zuidbroek - Van der Valk	30 hectare	42.67 MWp	Vergunning verleend	Van der Valk en Scholt Energy Control

Nieuwe initiatieven

Diverse initiatiefnemers hebben plannen voor meerdere kleinere en grotere zonneparken bij de gemeente onder de aandacht gebracht. Deze plannen hebben nog geen formele status. De veelheid aan initiatieven vragen om vaststelling van een beleidskader waaraan deze getoetst kunnen worden.

2. Bestaand beleid

2.1 Landelijk beleid

Algemeen

De Europese Unie (EU) heeft in 2010 het 10-jarenplan Europa 2020 opgesteld. De EU wil, dat in 2020 20% van de energie uit duurzame energiebronnen komt. Elke lidstaat moet dit doel afstemmen op zijn eigen situatie. Nederland wil in 2020 14% van haar benodigde energie uit duurzame bronnen halen. In september 2013 sloten meer dan veertig organisaties het Energie- akkoord voor duurzame groei. Hierin staan afspraken over verduurzaming van onze samenleving en economie. Voor gemeenten en provincies betekent dit onder andere, dat zij lokale en regionale initiatieven voor duurzame energie ondersteunen.

De Rijksoverheid biedt een aantal financiële regelingen, waaronder:

- Stimuleringsregeling duurzame energieproductie SDE+
- Een subsidieregeling voor bedrijven en (non-profit) instellingen, die duurzame energie produceren;
- Regeling Verlaagd tarief oftewel postcoderoos

Voor collectieven zoals Verenigingen van Eigenaren of een energiecoöperaties. Zij kunnen kortingen op de elektriciteitsprijs krijgen.

Ruimtelijk beleid

Op 1 juli 2017 is de nieuwe 'Ladder voor duurzame verstedelijking' in werking getreden. Deze is opgenomen in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Het doel van de Ladder is zorgvuldig en duurzaam ruimtegebruik, met oog voor de toekomstige ruimtebehoefte en ontwikkelingen in de omgeving.

Een zonnepark is volgens jurisprudentie geen nieuwe stedelijke ontwikkeling. De Raad van State heeft voor zonnepark de lijn van windturbineparken doorgetrokken. De toepassing van de Ladder voor duurzame verstedelijking voor een voorziening als een zonnepark vindt de Afdeling in het licht van het doel en de strekking van de ladder voor duurzame verstedelijking een onlogische keuze. De Afdeling heeft daarbij meegewogen dat een zonnepark, net als een windturbinepark, zich bij uitstek niet goed leent om binnen bestaand stedelijk gebied te worden gerealiseerd.

Zonneladder

In september 2018, en in aangepaste vorm in mei 2019, heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen om overheden bij het maken van beleid en afgeven van vergunningen voor zonneparken rekening te houden met een duurzaam ruimtegebruik. Het benutten van daken en beschikbare ruimte in steden en koppeling met andere functies moet voorgaan boven het benutten van landbouwgronden voor zonnepanelen. Ook participatiemogelijkheden voor burgers moet daarbij betrokken worden. De regering wordt gevraagd om samen met decentrale overheden, de zonne-energiesector en netbeheerders een 'Zonneladder' op te stellen als afwegingskader.

Toepassing Midden-Groningen

Zonnepanelen kunnen zowel kleinschalig als grootschalig worden toegepast, maar het nadeel is dat zij ruimte innemen. Ruimte die mogelijk voor andere doeleinden geschikt is. Beschikbare ruimte in Nederland is echter schaars en er zijn veel andere ruimtelijke belangen. Hoewel in Midden-Groningen de druk op de ruimte minder groot is dan in bijvoorbeeld het midden en westen van het land ligt het voor de hand om ook in Midden-Groningen plannen voor zonneparken de principes van 'efficiënt en zorgvuldig ruimtegebruik' toe te passen. Dit is verder uitgewerkt in Hoofdstuk 3 en 4.

2.2 Provinciaal beleid

Omgevingsverordening

De provincie Groningen heeft op 16 maart 2016 het programma Energietransitie 2016-2019 vastgesteld. Hiermee wil ze sneller de percentages duurzame energie halen, zoals aangegeven in het landelijke Energieakkoord 2013. Duurzame energieplannen heeft ze omgezet in concrete acties.

Daarnaast is er de Omgevingsvisie 2016-2020; vastgesteld op 1 juni 2016. De provincie stimuleert het gebruik van zonne-energie. Ze biedt ruimte aan zonneparken. Op tijdelijke basis: de provincie staat zonneparken toe op basis van de technisch-economische levensduur van 30 jaar. De gebruikte locaties kunnen naderhand weer hun oorspronkelijke functie krijgen.

Regels voor zonneparken staan in de Omgevingsverordening (POV). De locatie moet bij voorkeur aansluiten bij het bestaand stedelijk gebied. Het zonnepark moet aansluiten bij de landschappelijke structuur en bebouwingskenmerken. Zonneparken in natuurgebieden staat de provincie niet toe. De mogelijkheden voor zonneparken 'los in het buitengebied' zijn gekoppeld aan een gemeentelijke gebiedsvisie en een besluit van Provinciale Staten voor medewerking. In de bijlage 1 zijn de regels voor zonneparken uit de POV opgenomen.

Een deel van het buitengebied van Midden-Groningen is in de POV aangewezen als leefgebied voor akkervogels. Bij nieuwe grootschalige ruimtelijke ontwikkeling in deze gebieden, waaronder de aanleg van zonneparken, moet inzicht worden geboden in de maatregelen die nodig zijn om de mogelijke schade aan de waarde van het leefgebied voor akkervogels te voorkomen en restschade elders te compenseren. Het gaat om ontwikkelingen die in significante mate afbreuk kunnen doen aan de waarden van het leefgebied voor akkervogels door aantasting van de landschappelijke openheid, of door verstoring van vogels en aantasting van het areaal. In Hoofdstuk 4 zijn nog nadere voorwaarden opgenomen.

Actualisatie

In 2017 en 2018 is de POV op enkele onderdelen aangepast (actualisatie). Daarbij zijn ook mogelijkheden voor het plaatsen van zonneparken op enkele bijzonder locaties in het buitengebied toegevoegd: voormalige slibdepots (geen natuurgebied), bedrijventerreinen voor gaswinning en gastransport en gesloten stortplaatsen. De provincie begeleidt daarbij de maatwerkmethode.

Bij de actualisatie van de Omgevingsverordening in 2018 is het criterium 'aangrenzend aan' vervangen door het criterium 'aansluitend aan', om beter tot uitdrukking te brengen dat het zonnepark en het stedelijk gebied of het bouwvlak in het buitengebied niet naadloos aan elkaar behoeven te grenzen; voor een goede landschappelijke inpassing kan het noodzakelijk zijn dat er enige ruimte tussen beide is.

Handreiking locatiekeuze en ontwerp

Tenslotte biedt de provincie de Handreiking locatiekeuze en ontwerp zonneparken van december 2016. Deze handreiking bevat ontwerp- principes voor de locatiekeuze en inpassing van zonneparken en kan worden toegepast tijdens de maatwerkmethode.

Maatwerkmethode

Een toelichting op de maatwerkmethode en het verloop van deze procedure is opgenomen in Hoofdstuk 5.

2.3 Gemeentelijk beleid

Kompas

Per 1 januari 2018 zijn de voormalige gemeenten Hogeveen-Sappemeer, Slochteren en Menterwolde samengegaan tot de nieuwe gemeente Midden-Groningen. In het Kompas is de richting beschreven waarin de nieuwe gemeente zich wil gaan ontwikkelen. Hierbij is de gemeente eerst en vooral bondgenoot van inwoners, bedrijven en organisaties. Het motto is: minder voorschrijven, meer samenwerken. Het Kompas benoemt drie bouwstenen voor een gemeenschappelijke maatschappelijke agenda. Deze bouwstenen bevatten de gemeenschappelijke doelen waar gemeente, inwoners, ondernemers, organisaties en bestuur de komende jaren aan gaan werken.

Bouwsteen 1: Groots in kleinschaligheid

De gemeente zet sterk in op zelfredzame en leefbare dorpen en kernen. Hierbij zijn inwoners medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid. Leefbaarheid heeft sterk te maken met 'schoon, heel en veilig'. Gemeente en inwoners worden hierin steeds meer gelijkwaardige partners.

Bouwsteen 2: Ieder mens telt

In de gemeenschap telt ieder mens: iedereen heeft betekenis voor zichzelf en zijn omgeving, en komt tot zijn recht om wie hij is. Het uitgangspunt is 'eigen kracht': alle inwoners - van jong tot oud, met of zonder beperking - nemen zelf de regie over hun leven en zijn zelf verantwoordelijk voor hun leven.

Bouwsteen 3: Economie van de toekomst

De gemeente Midden-Groningen heeft een stevige economische basis, dankzij de bedrijvigheid in stuwende sectoren zoals (maak-)industrie, landbouw, handel, bouw en energie. Vooral met de maakindustrie, met name scheepsbouw, onderscheiden wij ons regionaal. Voor de werkgelegenheid zijn ook de publiek gefinancierde instellingen en ondernemingen van belang. De maakindustrie en

de landbouw kunnen worden versterkt. Nieuwe kansen bieden de energietransitie en de vrijetijdseconomie. Aardbevingen laten de schaduwkant van aardgaswinning zien. De gaswinning in het Groningerveld zal fors verminderd en op den duur beëindigd worden. Mede daarom wil de nieuwe gemeente zich inzetten voor energietransitie. Ze wil minder afhankelijk worden van fossiele energie en haar verantwoordelijkheid hierin nemen.

In de economie van de toekomst draait het onder andere om duurzaamheid en energietransitie. De maakindustrie en de landbouw kunnen worden versterkt. De energietransitie biedt daarin nieuwe kansen. Er zijn tal van lokale initiatieven, waarbij mensen zelf duurzame energie opwekken. Vele bedrijven en organisaties hebben duurzaamheid tot onderdeel van hun bedrijfsvoering gemaakt. De vraag is hoe bedrijfsleven, organisaties en overheid de beweging van verduurzaming en energietransitie naar een volgend niveau kunnen tillen, ook in samenwerking met andere aardbevingsgemeenten. De gemeente wil aan de slag met een lokale agenda; samen met bedrijven, zzp'ers, werknemers, onderwijs- en kennisinstellingen en partijen in de regio.

Duurzaamheidsvisie

De gemeente heeft in september 2019 een duurzaamheidsvisie vastgesteld. Met deze visie wil Midden-Groningen een verbinding maken tussen internationaal duurzaamheidsbeleid en lokaal beleid. Daarbij is er voor gekozen de 17 'Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable Development Goals of SDG's) die de Verenigde Naties gebruiken in hun 2030 Agenda, te gebruiken als bouwstenen. De visie is hierdoor gericht op de hele organisatie. Duurzame energie heeft ook een belangrijke rol in de visie. Naast inzetten op energiebesparing zien wij als belangrijke 'aardgas-gemeente' ook een rol voor ons bij het zoeken naar alternatieven, bijvoorbeeld de toepassing van nieuwe duurzame gassen als waterstof en groengas. Midden-Groningen heeft ook veel industriële bedrijven en (glas)tuinbouw). Industriële restwarmte kan goed ingezet worden bij de verduurzaming van de woningvoorraad. Net als de aardgaswinning zullen nieuwe (duurzame) energievormen, zoals wind- en zonneparken ook zichtbaar zijn in het landschap. Een goede regie en aandacht voor landschappelijke inpassing van deze nieuwe energieprojecten is dan ook van groot belang.

Welstand en landschappelijke inpassing

Elke aanvraag voor een omgevingsvergunning wordt voorgelegd aan de (onafhankelijke) welstandscommissie. Een verplicht onderdeel van een aanvraag van een omgevingsvergunning is een goede landschappelijke inpassing. De gemeente toetst onder meer op:

- Landschappelijke kenmerken zoals houtopstanden en watergangen;
- Positionering van de panelen;
- De hoogte van de panelen;
- De vormgeving van de randen van het zonnepark;
- De locatie, vormgeving en kleur van de omvormers.

Naast de welstandstoetsing zal voor elk zonnepark, op basis van de provinciale omgevingsverordening, de maatwerkmethode worden toegepast. Via de maatwerkmethode wordt getracht overeenstemming te bereiken over omvang, situering en inrichting van het project.

3. Visie Gemeente

3.1 Invulling rol van de gemeente

De gemeenteraad stelt het ruimtelijk beleid vast. Bij het opstellen van en het bepalen van de inhoud van het beleid is rekening gehouden met hoger beleid (rijk en provincie) en inbreng van inwoners, organisaties en bedrijven. In lijn met de uitgangspunten van de komende Omgevingswet, laat de gemeente het initiatief aan de lokale partijen en aan andere initiatiefnemers. Het doel staat voorop en niet het middel om er te komen. Onze houding bij het beoordelen van plannen is 'ja mits' in plaats van 'nee tenzij'. Zo ontstaat ruimte voor bijvoorbeeld bedrijven en organisaties om met ideeën te komen.

Groots in kleinschaligheid

Wij juichen kleinschalige lokale initiatieven voor Zonneparken toe. Onder voorwaarden zijn kleinschalige (lokale) initiatieven in een groot deel van de gemeente toegestaan.

Ieder mens telt

Bij zowel kleinschalige als grootschalige Zonneparken is het bieden van participatiemogelijkheden een voorwaarde. Zowel meedenken of meepraten (gezamenlijk proces) en meeprofiteren (financiële participatie) is daarbij belangrijk. In Hoofdstuk 3 is dit verder uitgewerkt.

Economie van de Toekomst

De ontwikkeling van Zonneparken biedt kansen voor bedrijven om zich te verduurzamen, zoals duurzame energie voor de land- en tuinbouwsector of zonnepanelen in combinatie met innovatieve teelten. Ook liggen er koppelkansen voor de landbouw in combinatie met beheersmaatregelen (zoals weidevogelbeheer en bloemrijke akkerrandenregelingen).

Naast het maken van het beleid, is de gemeente ook procesbegeleider vanaf de vooroverlegfase en toetsers bij de aanvraag voor de omgevingsvergunning. Dit proces wordt verder toegelicht in Hoofdstuk 5.

3.2 Draagvlak en participatie

3.2.1 Gezamenlijk proces

De energietransitie heeft de komende jaren gevolgen voor onze omgeving. Naast de aanpassing van woning zal met name de productie van energie meer zichtbaar worden in het landschap. Wij vinden voldoende draagvlak voor zonneparken onder omwonenden van een initiatief een belangrijke voorwaarde bij het verlenen van medewerking aan een aanvraag. Daarnaast vinden wij het belangrijk, dat bewoners en bedrijven kunnen participeren in duurzame energieopwekking. Het ondersteunen van bewonersinitiatieven past daar bij.

Wij verwachten, dat de initiatiefnemer de omgeving goed meeneemt in het proces van de ontwikkeling van het zonnepark. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor de communicatie met de omgeving. Hierin is een rol weggelegd voor dorpsbelangen of een andere georganiseerde vorm van bewoners (bijvoorbeeld vereniging van eigenaren of een lokale energie-coöperatie). De eindverantwoordelijkheid ligt bij de initiatiefnemer. De communicatie met de betrokkenen gebeurt altijd in overleg met de gemeente. Daarnaast staat de gemeente uiteraard paraat om haar inwoners te woord te staan.

3.2.2 Participatieplan

De initiatiefnemer maakt een participatieplan (of laat dit opstellen). Dit plan beschrijft hoe omwonenden en belanghebbenden zijn betrokken, welke mogelijkheden er zijn voor financiële participatie en welke afspraken er zijn gemaakt over een bijdrage in het duurzaamheidsfonds. Ook geeft het plan aan op welke wijze omwonenden in het invloedsgebied betrokken zijn bij de inrichting en vormgeving van het zonnepark. Het plan beschrijft de omvang en ligging van het invloedsgebied. Deze zijn afhankelijk van de lokale situatie. In bebouwd gebied wonen de bewoners van het invloedsgebied op nabije afstand van het zonnepark. In open gebied wonen zij op zichtafstand van het zonnepark.

Bij grotere gevolgen van het zonnepark op de omgeving treft de initiatiefnemer meerjarige maatregelen om nadelen te compenseren. De gemeente maakt hierover aparte afspraken met de initiatiefnemer. Verplichte onderdelen van het participatieplan zijn bijeenkomsten om bewoners en andere belanghebbenden erbij te betrekken en een beargumenteerde reactie op de hierin genoemde voor- en tegenargumenten. We wegen de reactie mee in de beoordeling van de vergunningaanvraag.

De gemeente houdt rekening met de maatschappelijk rek van een gemeenschap. De leefbaarheid in de kernen en in het buitengebied zijn erg belangrijk. Zonneparken moeten goed landschappelijk worden ingepast in de omgeving. Inpassing kan door te investeren in het landschap, de natuur en/of het openbare gebied. Zo dragen de omwonenden niet alleen de eventuele lasten, maar ervaren zij ook de lusten. Dit betekent overigens niet, dat zonneparken nooit ervaren en gezien mogen worden.

Als blijkt dat bewoners van en bedrijven in het invloedsgebied onvoldoende belangstelling tonen voor de geboden vormen van participatie verleent de gemeente alleen een omgevingsvergunning als blijkt dat:

- De initiatiefnemer heeft zich afdoende en aantoonbaar ingezet om de participatie mogelijk te maken en
- De initiatiefnemer samen met de betrokkenen en de gemeente op een andere wijze afspraken maakt, waarbij de gemeenschap profiteert van het zonnepark. Dit kan een (extra) bijdrage zijn in het duurzaamheidsfonds.

3.2.3 Financiële participatie

Wij streven bij de ontwikkeling van zonneparken naar een deel eigenaarschap door de lokale gemeenschap. In het ontwerp klimaatakkoord staat dat de partijen (die het ontwerp hebben opgesteld) streven naar 50% lokaal eigenaarschap. De vraag is in welke mate bewoners, ondernemers en lokale partijen dit daadwerkelijk kunnen. Als blijkt dat een minder groot deel met lokale participatie tot stand kan komen dan biedt het beleid flexibiliteit. Zo kan toch tot ontwikkeling, met participatie op maat, over worden gegaan.

Het streven naar zonneparken voor 50% lokaal in eigendom oprichten betekent dat ook veel wordt gevraagd van lokale partijen voor investeringen en daarbij horende verantwoordelijkheden en risico's. Eventueel kan een lokale coöperatie worden ondersteund door regionale coöperaties zoals 'Bronnen Van Ons'.

3.2.4 Duurzaamheidsfonds

Om initiatiefnemers van zonneparken te laten bijdragen aan duurzaamheidsmaatregelen of leefbaarheidsprojecten wordt een gebieds- of duurzaamheidsfonds ingesteld. Door de koppeling van een initiatief voor een zonnepark aan een fonds kunnen investeerders een zonnepark ontwikkelen en inwoners tegelijkertijd profiteren van de opbrengsten van een zonnepark in de buurt. Wij vragen van initiatieven van grootschalige zonneparken een bijdrage voor een (duurzaamheids)fonds. Met dit fonds, beheert door de gemeente, kunnen bijvoorbeeld duurzaamheidsmaatregelen worden betaald, zoals het verduurzamen van particuliere woningen. Hierdoor kunnen ook inwoners die niet tot direct omwonenden behoren profiteren van de ontwikkeling van een zonnepark.

Bij het afronden van de maatwerkgesprekken en het participatieplan van een zonneparkproject (zie Hoofdstuk 5) worden afspraken gemaakt tussen gemeente en initiatiefnemer(s) over het leveren van een financiële bijdrage in een gemeentelijk (duurzaamheids)fonds. De grootte van deze bijdrage hangt samen met de omvang van het park (vermogen) en de inspanningen die zijn gedaan voor participatie.

De inrichting en beheer van dit fonds maakt geen onderdeel uit van dit beleid en zal in 2020 opgepakt als onderdeel van het uitvoeringsplan van de Duurzaamheidsvisie.

3.3 Zorgvuldig ruimtegebruik

We willen zorgvuldig omgaan met onze ruimte. Dit doen we als volgt:

- Zonnepanelen op daken:
Het benutten van daken van (bestaande gebouwen) heeft de voorkeur. Het plaatsen op daken van woningen en bedrijfsgebouwen kan meestal zonder vergunning. Plaatsen op daken is ook dichtbij de eindgebruiker en levert geen ruimteverlies op. Des te meer de daken benut worden, des te lager is de druk op het landschap en de leefomgeving. De ruimte op daken is echter beperkt. Niet elk dak is beschikbaar, stevig genoeg of goed

gericht op de zon. Daarom is het nodig naast het plaatsen op daken, op de mogelijkheden op de grond open te houden;

- Benutten van beschikbare ruimte in stedelijk gebied:
In het stedelijk gebied zijn oplossingen als het overdekken van parkeerterreinen of het benutten van (verweesde) bedrijventerreinen denkbaar;
- Ruimte voor en steun aan lokale initiatieven:
We willen lokale energie-initiatieven de ruimte geven en plannen van bijvoorbeeld lokale energiecoöperaties ondersteunen. Elk energie-initiatief beïnvloedt de ruimte en heeft kleinere of grotere impact op zijn omgeving. We vinden het belangrijk, dat omwonenden betrokken zijn bij plannen voor zonneparken en achter deze plannen kunnen staan. Dat garandeert, dat de plannen breed gedragen worden;
- Bundeling van grootschalige zonneparken:
We willen grootschalige zonneparken bundelen op een aantal locaties. Zo houden we het compact en voorkomen we een versnippering van de open ruimte;
- Dubbelgebruik in verschillende vormen:
We moedigen dubbelgebruik van de gronden aan. Denk bijvoorbeeld aan de teelt van gewassen onder de zonnepanelen of aan een combinatie van natuur en energieopwekking.

3.4 Landbouwgronden gebruiken voor zonneparken

Bij het gebruik van landbouwgronden voor zonneparken zijn deze niet meer beschikbaar voor de teelt van gewassen. In bebouwd gebied is echter te weinig ruimte voor het gewenste oppervlak aan zonneparken, dus ontkomen we er niet aan om ook landbouwgronden in te zetten. Desondanks zijn we terughoudend in het gebruik van landbouwgronden voor grootschalige zonneparken.

Kleinschalige initiatieven op landbouwgronden bij dorpen vinden we wel een goede optie. We moedigen dubbelgebruik aan, bijvoorbeeld met de teelt van gewassen onder de zonnepanelen of het laten grazen van schapen tussen de panelen. Zo blijven de gronden beschikbaar voor de landbouw, zij het in een andere vorm. Voor de landbouwsector kan het interessant zijn om daarmee te experimenteren.

Al met al vinden wij het gerechtvaardigd om op beperkte schaal landbouwgronden in te zetten voor duurzame energie:

- Er zijn kansen voor dubbelgebruik door zonnepanelen te combineren met andere, benodigde transformaties van het grondgebruik, bijvoorbeeld voor klimaatadaptatie en biodiversiteit;
- De zonneparken zijn tijdelijk. Op (lange) termijn is ander gebruik van de grond opnieuw mogelijk. Van belang zijn het behoud van een goede structuur en waterdoorlatendheid van de bodem.

De gemeente heeft met LTO Noord afgestemd over het beschikbaar stellen van landbouwgronden voor zonneparken door boeren. LTO Noord is hierin terughoudend. Ze heeft een eigen visie op zonneparken in het buitengebied. Ze wil eerst kijken naar de voor de landbouw niet of minder geschikte percelen. LTO Noord heeft de afgelopen jaren ervaring opgedaan bij het afsluiten van contracten tussen de initiatiefnemer en de landbouwer. Hierdoor is zij in staat om de landbouwer van goed advies te voorzien. LTO respecteert, dat elke ondernemer zijn eigen keuzes maakt.

4. Kansrijke locaties

4.1 Inleiding

Bij de aanleg van zonneparken willen we zorgvuldig omgaan met het landschap en de wensen van de bewoners van Midden-Groningen. Om te bepalen welke locaties kansrijk zijn voor de aanleg van een zonnepark, hebben we uitgebreid met de bewoners gesproken. Daarnaast hebben we het landschap verkend, onder andere door de ontwikkeling van het landschap door de eeuwen heen onder de loep te nemen. Het nu volgende katern vat de landschapsontwikkeling samen vanaf de 10^e eeuw. Toen startte de mens met een systematische veenontginning van grote delen van het gebied van Midden-Groningen.

Katern samenvatting landschapontwikkeling Midden-Groningen

Gelaagdheid in het landschap

Het landschap van Midden-Groningen heeft een duidelijke gelaagdheid. Het oude landschap vormt de basis. De nog zichtbare kenmerken zijn ontstaan vanaf het einde van de voorlaatste ijstijd Saalien. We hebben het dan over een periode van ruim 130.000 jaar. In het huidige landschap is een duidelijke samenhang zichtbaar tussen de ontginningswijze van met name het oude veenlandschap, de grootschalige infrastructuurlijnen door het gebied en de economische ontwikkeling van het gebied.

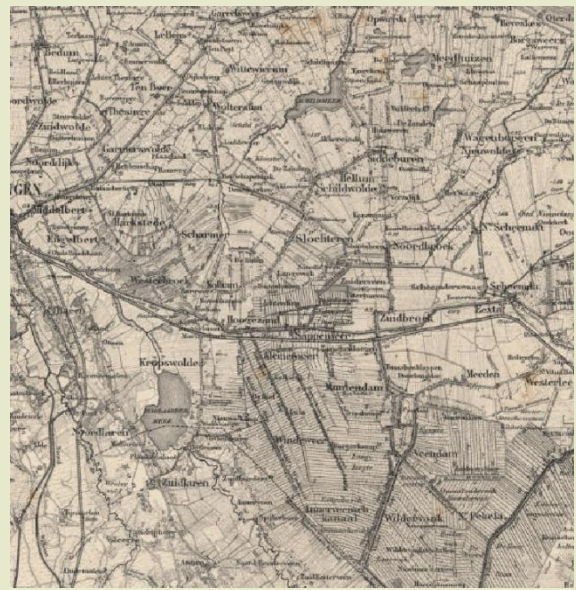
Het landschap in de gemeente Midden-Groningen bestaat grofweg uit:

- De oudere zeekleipolders met het zeer open wierdedorpenlandschap in het noorden;
- De jongere, eveneens zeer open zeekleipolders in het oosten;
- De middeleeuwse agrarische veenontginningen in het midden en westen;
- De veenkoloniën in het zuiden.

Op de overgang van het wierdedorpenlandschap naar de agrarische veenontginningen ligt in zuidwest-noordoostelijke richting een (groene) zone met natuurgebieden. Deze zone loopt vanaf Waterhuizen tot aan het Schildmeer. De groene zone is grotendeels onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland. Meren (waaronder het Schildmeer en het Zuidlaardermeer) en plassen zijn onderdeel van deze zone. Evenwijdig aan de groene zone ligt het slingerende bebouwingslint van Harkstede tot Siddeburen.

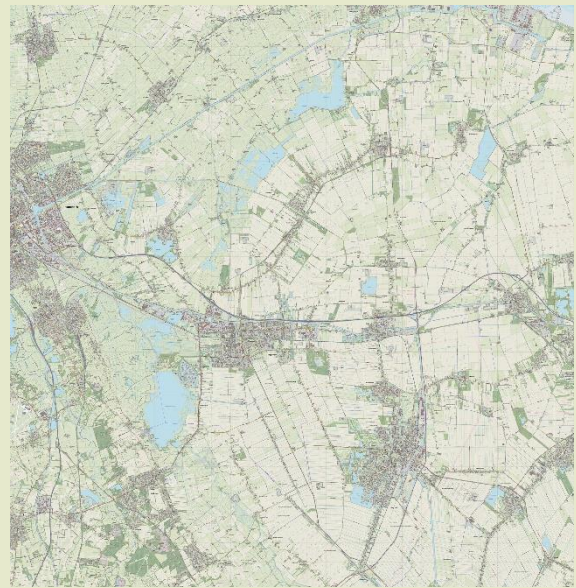
1830

1868

1969

2019

Figuur 3: Landschap in het grondgebied van de huidige gemeente Midden-Groningen door de jaren heen

Veenontginning en vervening

In 7.000 v. Chr. moeten er al op kleine schaal mensen in het gebied van Midden-Groningen geleefd hebben. Structurele bewoning vindt pas sinds de 6^e eeuw na Chr. op de drogere plekken plaats. Vanaf de 10^e eeuw greep de mens steeds meer in op het oude landschap. In het Duurswoldster deel startten boeren met het systematisch ontginnen van het veen voor de landbouw. Het ging hier om randveenontginningen: boeren vestigden zich aan de rand van het hoogveen en ontgonnen het achterland. Dit leidde tot de karakteristieke opstreckende verkaveling met smalle, diepe percelen. Ook groef men kleinschalig turf af voor eigen gebruik.

Om de veengronden geschikt te maken voor landbouw, voerde men het grondwater af. Hierdoor klonk het veen langzaam in, waardoor de gronden op den duur opnieuw te nat werden. De bewoners trokken verder het veenland in. De nederzettingen schoven op. Zo ontstond een laag gelegen ontginningsvlakte met daaromheen het lint van de randveenontginningsdorpen van Harkstede tot Siddeburen. In het huidige landschap valt het contrast tussen de beslotenheid van dit groene dorpslint en de openheid van het buitengebied op. In het achterland liggen nog delen van de oude bewoningslinten, zoals de Groenedijk en het buurtschap Denemarken.

Rond 1200 was het veenontginningsgebied grotendeels in cultuur gebracht. Ten noorden en westen van het Schildmeer kreeg men door de inklinking van het land te maken met wateroverlast. Het overtollige water werd afgevoerd. Veendijken moesten voorkomen, dat water uit de omliggende gebieden alsnog de laaggelegen weilanden rond het Schildmeer overstroomde. Veendijken vinden we terug bij de Graauwedijk, de Borgweg bij Kolham, de Hoofdweg door Tjuchem, Veendijk bij Siddeburen en delen van de Luddeweesterweg.

In opdracht van de kloosters van Aduard en Essen begonnen in het begin van de 13^e eeuw boeren bij Wolfsbarge in de Veenkoloniën met systematischer vervening. Vanaf 1600 werd de turfwinning grootschaliger en commerciëler aangepakt. De afvoer van turf vond plaats via het Winschoterdiep. Vanuit Hoogezand en Sappemeer werd in zuidoostelijke richting verveend. De ontginningsassen Kielsterdiep en Kalkwijk kwamen uit in het Winschoterdiep. Dwars hierop lagen zijwijken. De veenkoloniën Kiel-Windeweer en Borgercompagnie ontstonden. Tussen 1600 en 1800 ontstond een fijnmazig net van waterwegen. Het patroon van de waterlopen en de lange legakkers in het veenkoloniale landschap is nog altijd goed te zien in het landschap.

In het Oldambt in het oosten van de huidige gemeente Midden-Groningen kwam de zee in de jaren 1507 tot 1509 tot aan Zuidbroek, Meeden en Westerlee. In de loop van de 16^e eeuw begon men het verdrongen land terug te winnen ten behoeve van de landbouw. In de 18^e en 19^e eeuw breidde het akkerland zich hier steeds verder uit ten koste van het grasland. Het Oldambt werd de 'graanschuur van de provincie'.

In Duurswold tenslotte baggerden ondernemers aan het eind van de 18^e eeuw het resterende laagveen weg. Uiteindelijk is in heel Noord-Nederland het hoogveen nagenoeg verdwenen; vergaan door landbouwkundig gebruik, afgegraven ten behoeve van de turfwinning of weggeslagen door de zee of bedekt met zeeklei.

Ruilverkavelingen

Door de ruilverkavelingen van de 20^e eeuw verdwenen veel oude verkavelingspatronen en historische landschapkenmerken. In het Oldambt ontstond een modern-rationeel verkavelingspatroon met grote percelen. In Duurswold werden gelijk met de ruilverkaveling bospercelen aangeplant en natuurgebieden ingericht. Tussen het Schildmeer en het Zuidlaardermeer is een open, natte verbindingzone aangelegd. Zo liggen er in het laagland rond de Slochter Ae en de Scharmer Ae grote waterpartijen. De zone is onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Economische ontwikkelingen

In de 18e eeuw begon de Veenkoloniale scheepvaart; eerst vooral als kustvaart maar later ook als zeevaart richting Scandinavië, Rusland en het Middellandse Zeegebied. Dankzij de scheepvaart werd Hoogezand een welvarend dorp. Bij Hoogezand-Martenshoek concentreerden zich meerdere scheepswerven. De groeiende welvaart leidde tot een verdichting van de bewoning langs de hoofdkanalen.

Mede dankzij de scheepvaart ontwikkelde zich vanaf het midden van de 19e eeuw een landbouwindustrie van aardappelmeel- en strokartonfabrieken. Andere industriële bedrijven volgden in Hoogezand-Sappemeer. De industrieën stonden vrijwel alle langs de hoofdwijken van de veenkoloniale nederzettingen. In 1959 ontdekte men bij Kolham het aardgas. In Midden-Groningen staan meerder bovengrondse gasinstallaties.

De economische ontwikkeling zette zich in de 20^e eeuw in rap tempo door tot een veelzijdigheid aan bedrijfstakken en diensten. De bevolking groeide aanzienlijk en de stedelijke ontwikkeling van Hoogezand-Sappemeer versnelde. In de kleinere kernen was deze groei bescheidener. De economische ontwikkeling en stedelijke groei gingen hand in hand met de aanleg van diverse infrastructuur.

Waterwegen

Winschoterdiep

Het Winschoterdiep werd tussen 1618 en 1636 in gedeelten gegraven ten behoeve van de verving van het Bourtanger Moeras. Het Winschoterdiep heeft nog altijd een belangrijke economische functie in het gebied.

Slochterdiep

In 1694 trok men het Slochterdiep (gegraven in 1659) door naar Groningen. Zo ontstond een snellere verbinding met de stad. Aanzienlijke families uit de stad bouwden buitenverblijven in het gebied. Zo dankt het dorp Froombosch zijn naam aan de adellijke familie Froma, die in de zeventiende eeuw het huis De Ruiten bewoonde.

A.G. Wildervanckkanaal

In de jaren '60 van de 20^e eeuw werd voor de scheepvaart en de afwatering van het omliggende gebied het A.G. Wildervanckkanaal gegraven. Nu heeft het kanaal vooral belang voor de watergebonden bedrijvigheid.

Spoorwegen

Spoorlijn Groningen-Scheemda

De spoorlijn Groningen-Bad Nieuweschans is onderdeel van de spoorlijn Harlingen-Leer (D). De trajecten Harlingen Haven-Leeuwarden en Leeuwarden-Groningen werden in 1863 en 1866 geopend. Het traject Groningen-Winschoten werd in 1868 geopend. In 1876 kwam de aansluiting op het Duitse spoorwegnet tot stand. Over de lijn worden personen en goederen vervoerd. In de gemeente Midden-Groningen stopte de trein oorspronkelijk in Westerbroek, Kropswolde, Martenshoek, Hoogezand-Sappemeer, Sappemeer Oost, Scholten en Zuidbroek. De haltes in Westerbroek en Scholten (tussen Sappemeer Oost en Zuidbroek) zijn niet meer in gebruik.

Spoorlijn Zuidbroek-Stadskanaal

De spoorlijn Stadskanaal-Zuidbroek is 1 augustus 1910 geopend. De lijn werd in 1953 voor reizigersvervoer gesloten maar bleef bestaan voor goederenvervoer. Sinds 2011 rijdt er weer een personentrein van Veendam via Zuidbroek naar Groningen.

Woldjerspoor

In 1929 werd het tracé van het Woldjerspoor geopend, een lokale spoorlijn van Groningen naar Delfzijl. De spoorlijn werd maar kort gebruikt. Kort na de Tweede Wereldoorlog werd ze alweer opgeheven. De stationsgebouwen van Engelbert, Harkstede-Scharmer, Slochteren, Schildwolde-Hellum en Tjuchem-Meedhuizen zijn bewaard gebleven.

Autowegen

A7

In 1970 startte de aanleg van de A7 tussen Groningen en Hoogezand. In de twee decennia daarna volgde de rest van de snelweg tot aan Bad Nieuweschans. Stukje voor stukje werd de weg opengesteld voor verkeer. In 1994 werd het laatste wegvak officieel geopend. Ten behoeve van de aanleg van de weg werd in de buurt zand gewonnen. Voormalige zandwinningsplassen zijn de recreatieplas bij het Grunostrand en de Borgmeren en Scharmerplas bij Harkstede en Scharmer. Het Botjeszandgat bij Noordbroek is nog steeds in gebruik als zandwinlocatie.

N33

De N33 ligt tussen de A28 onder Assen en de Eemshaven. Tussen Muntendam/Meeden en het Schildmeer/Appingedam loopt hij door de gemeente Midden-Groningen. Het traject Veendam-Zuidbroek is in 1966 als enkelbaansweg aangelegd. In 1978 volgde het traject Zuidbroek-Appingedam. Het deel ten zuiden van Zuidbroek is in 2014 verdubbeld. Het deel ten noorden van Zuidbroek is binnenkort aan de beurt (project 'Verdubbeling N33 midden').

Geraadpleegde bronnen voor katern samenvatting landschapsontwikkeling Midden-Groningen:

Vries, G. de. Landschappen van Noord-Nederland: Oude Veenkoloniën. Geraadpleegd van http://landschapsgeschiedenis.nl/deelgebieden/21-Oude_Veenkolonien.html (geraadpleegd 2019, 13 juni)

Knottnerus, O.S.. Landschappen van Noord-Nederland: Duurswold. Geraadpleegd van <http://landschapsgeschiedenis.nl/deelgebieden/13-Duurswold.html> (geraadpleegd 2019, 13 juni)

Knottnerus, O.S.. Landschappen van Noord-Nederland: Oldambt. Geraadpleegd van <http://landschapsgeschiedenis.nl/deelgebieden/11-Oldambt.html> (geraadpleegd 2019, 13 juni)

4.2 Onderscheid kleinschalige en grootschalige zonneparken

We maken onderscheid tussen twee typen zonneparken. Zowel de aanpak als de randvoorwaarden voor de locatiekeuze zijn hierop aangepast:

- Kleinschalige lokale zonneparken (tot 2 ha, met maatwerk tot 5 ha)
- Grootschalige zonneparken (vanaf 5 ha)

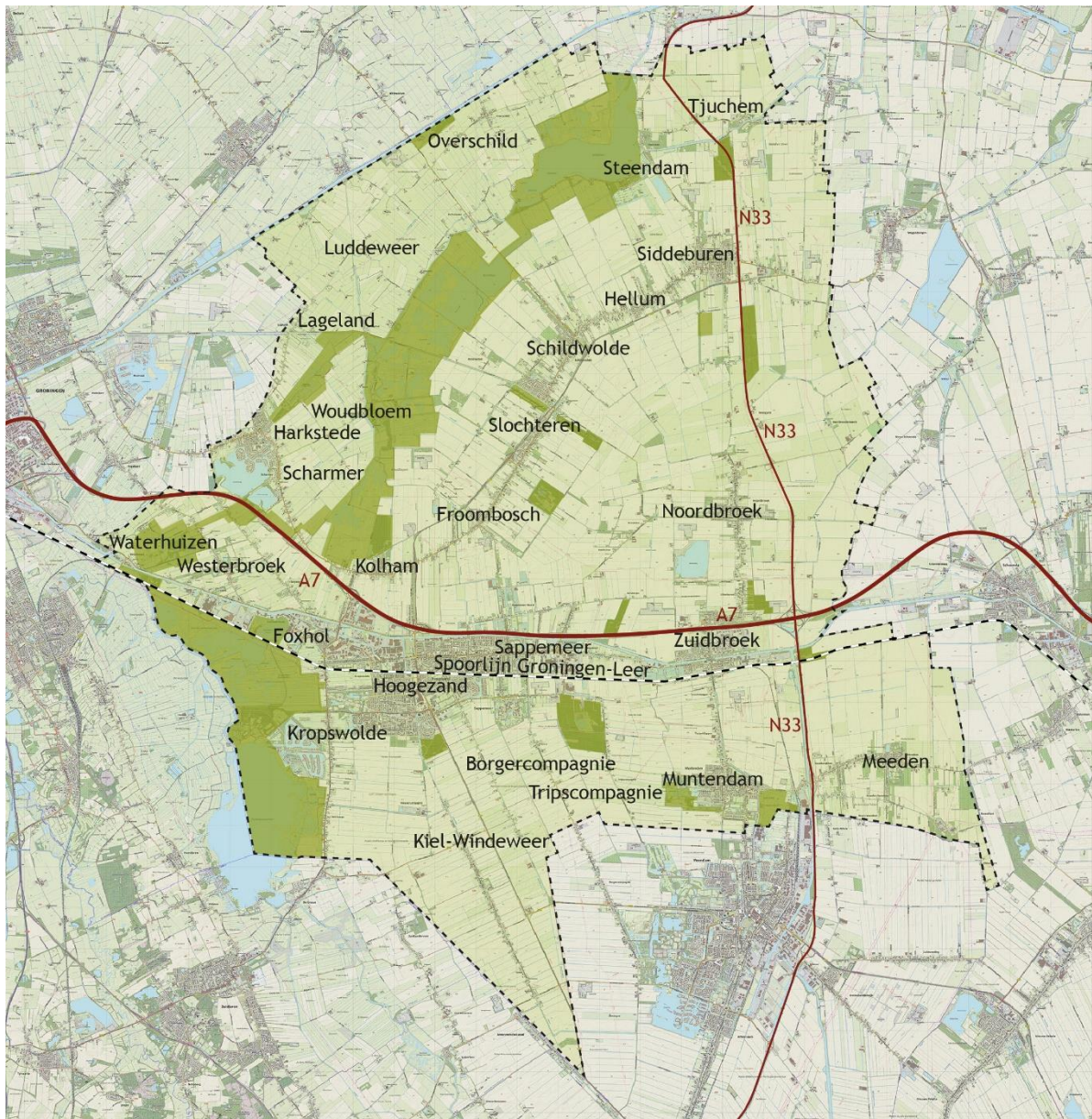
4.2.1 Kleinschalige lokale zonneparken

Midden-Groningen biedt ruimte voor lokale energie-initiatieven en ondersteunt plannen van bijvoorbeeld lokale energievoerders. Het is belangrijk, dat deze initiatieven passen bij de aard, schaal en energieverbruik van het dorp of buurtschap. Deze kleinschalige zonneparken zijn over het algemeen ook goed aan te sluiten op het laagspanningsnet. In principe kan de omvang tot 2 hectare groot zijn. Maatwerk voor een grotere oppervlakte, mits zowel maatschappelijk als landschappelijk inpasbaar, is mogelijk tot 5 hectare.

Een groot deel van de gemeente is in beginsel geschikt voor kleinschalige zonneparken. Een voorwaarde is dat de locatie in het stedelijk gebied, een dorp of een buurtschap ligt of hierbij aansluit. Ook initiatieven voor eigen gebruik op gronden binnen of direct grenzend aan (agrarische) bouwpercelen en vallen hieronder. In aanvulling hierop zijn er onder voorwaarden ook mogelijkheden voor panelen op water. Specifieke gebieden, zoals natuurgebieden en gebieden met bijzondere landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden zijn hiervan uitgezonderd. Hier zijn alleen zeer kleinschalige opstellingen van zonnepanelen ten behoeve van het beheer van het gebied denkbaar. We overwegen breed gedragen collectieve initiatieven vanuit dorpen 'los in het buitengebied'.

Aan kleinschalige zonneparken stellen we randvoorwaarden op het gebied van maatschappelijke en landschappelijke inpassing. Bij kleinschalige zonneparken kan ook gedacht worden aan experimenten om mogelijkheden van dubbelgebruik te onderzoeken.

Onderstaande kaart geeft het kansrijke gebied voor de aanleg van kleinschalige zonneparken weer. Daarnaast staan op de kaart de specifieke gebieden, zoals natuurgebieden en gebieden met bijzondere landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden, waar zonneparken niet zijn toegestaan. Aan de kaart kunnen geen rechten worden ontleend.

- Geen zonneparken toegestaan
- Kleinschalige zonneparken onder voorwaarden toegestaan

Kaart A: Kansrijke locaties voor kleinschalige zonneparken - met een indicatie van de specifieke gebieden, zoals natuurgebieden en gebieden met bijzondere landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden, waar zonneparken niet zijn toegestaan. (De kaart is niet volledig. Er kunnen geen rechten aan worden ontleend.)

4.2.2 Grootschalige zonneparken

Keuze voor bundeling van grootschalige zonneparken

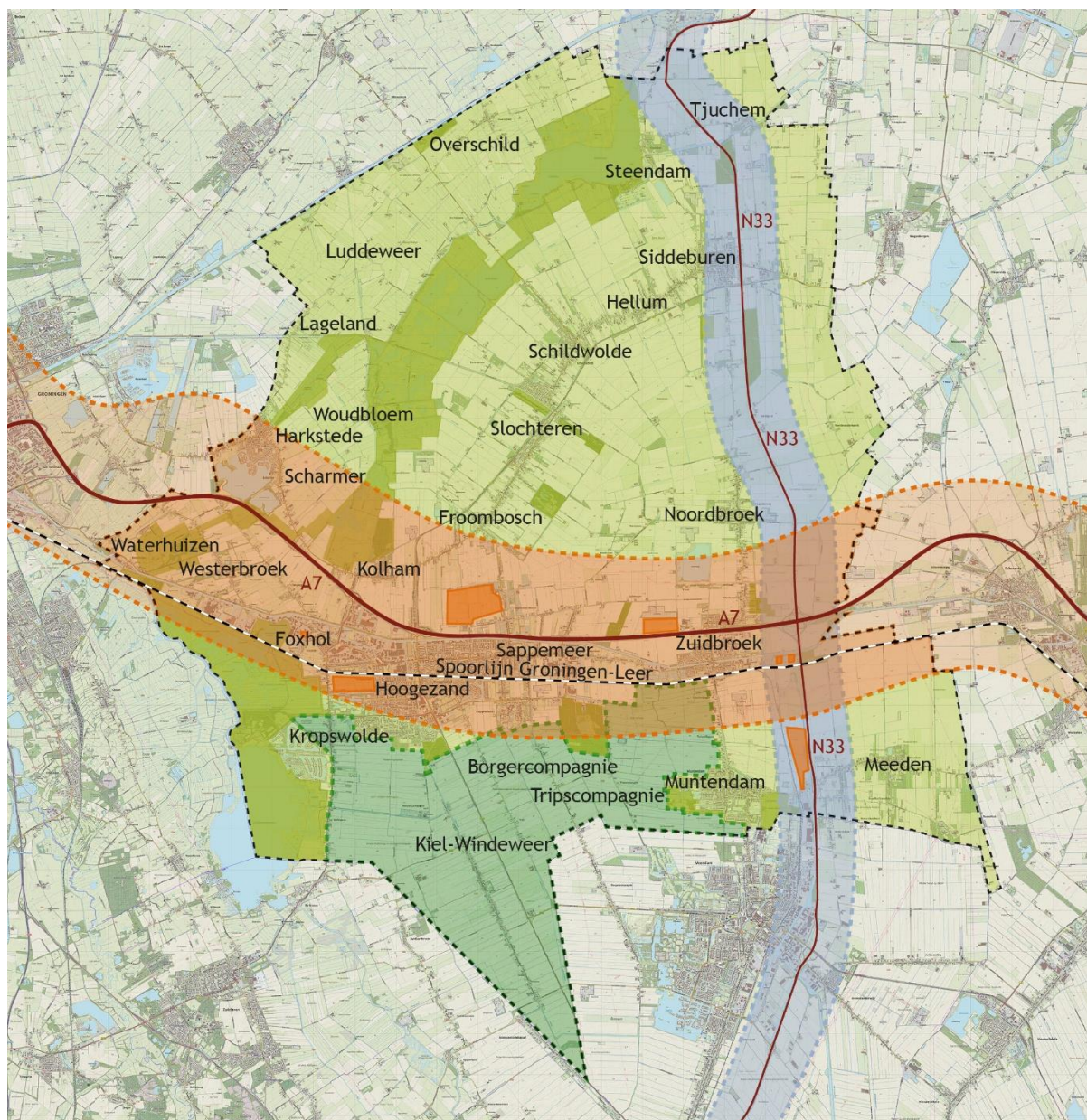
We willen grootschalige zonneparken bundelen op een aantal locaties binnen de gemeente. Zo komen we tegemoet aan de wens om verrommeling van het landschap te voorkomen. We hebben de kansrijke locaties voor grootschalige zonneparken breed verkend. We kiezen nu voor een beperkt aantal locaties, die zich door hun gebruik, ligging, schaal of karakteristiek lenen voor grootschalige zonneparken. Waar mogelijk sluiten de locaties aan op plekken van al vergunde zonneparken. De locaties bieden ruim voldoende capaciteit voor onze ambitie om in een eerste stap 600 ha zonnepanelen minus wat nu al gerealiseerd of vergund is aan te leggen. We kunnen bij de evaluatie van het zonneparkenbeleid beoordelen of deze gebieden voldoende kansen bieden en voldoende geschikt gebleken zijn en ons beleid daarop aanpassen.

Onderzochte gebieden

De brede verkenning van kansrijke locaties in Midden-Groningen betrof het gebruik, de landschappelijke of stedelijke ligging en de ruimtelijke beleving van de volgende gebieden:

1. De zones langs de infrastructuurlijnen:
  - de A7 inclusief de economische zone bij Hoogezand, Sappemeer en Zuidbroek;
  - de sporen Groningen-Leer en Zuidbroek-Stadskanaal;
  - de kanalen Winschoterdiep en A.G. Wildervanckkanaal;
  - de N33;
2. Het (energie)landschap ten zuidoosten van het klaverblad A7-N33;
3. Het buitengebied en de dorpen;
4. Het veenkoloniaal gebied.

Natuurgebieden en gebieden met bijzondere landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden vielen buiten de verkenning. Hier zijn (net als kleinschalige zonneparken) grootschalige zonneparken niet toegestaan. De ligging van de al vergunde locaties voor grootschalige zonneparken speelt een rol bij de afwegingen, omdat bundeling van grootschalige zonneparken één van de uitgangspunten is.

- Zone langs A7, Winschoterdiep en spoor Groningen-Bad Nieuweschans
- Zone langs N33, A.G. Wildervanckkanaal en spoor Zuidbroek-Veendam
- Buitengebied en dorpen
- Veenkoloniaal gebied
- Zonneparken vergund of in procedure

Figuur 4: Gebiedsindeling voor verkenning van kansrijke locaties voor grootschalige zonneparken in Midden-Groningen - met de al vergunde zonneparken en de zonneparken, waarvoor een vergunningsprocedure loopt (s.v.z. 1 oktober 2019)

Afwegingen keuze locaties grootschalige zonneparken

Na verschillende afwegingen kozen wij binnen de vier onderzochte gebieden geschikte locaties voor grootschalige zonneparken. Hieronder volgt een beschrijving van de afwegingen en de gekozen locaties. De locaties vindt u terug op de kaart aan het eind van deze subparagraaf. De opsomming in de tekst verwijst naar deze kaart.

Zones langs de infrastructuurlijnen

Binnen de zones langs de infrastructuurlijnen leidden de volgende afwegingen tot een keuze voor geschikte locaties voor grootschalige zonneparken:

- Groene gemeente
Midden-Groningen is een overwegend groene gemeente met veel landbouw- en natuurgebieden. De grootschalige, open en groene ruimtes zijn ons visitekaartje. We willen dan ook voldoende locaties openhouden om de aanwezige doorzichten te behouden.
- Aansluiten bij industriële bedrijvigheid
Langs het Winschoterdiep en het A.G. Wildervanckkanaal, het spoor en de A7 bevinden zich meerdere bedrijventerreinen. Zonneparken sluiten goed aan bij de industriële sfeer op deze bedrijventerreinen. Ten noorden van de Duurkenakker is al een grootschalig zonnepark vergund.
- Aansluiten bij uitstraling kassen
Ten noorden van Sappemeer bevindt zich aan de A7 en aan weerszijden van de Langewijk/- Slochterstraat een gebied met (glas) tuinbouwbedrijven en kwekerijen. Zonnepanelen sluiten goed aan bij uitstraling van de glazen kassen. Ook zijn er koppelkansen voor verduurzaming van de aanwezige (glas)tuinbouwbedrijven.
- Uit het zicht
Enkele gebieden zijn door hun besloten ligging tussen dijken en infrastructuur nauwelijks tot niet zichtbaar vanuit de omgeving. Deze gebieden zijn zeer geschikt voor zonneparken.
- In stedelijk gebied
In het stedelijk gebied is nauwelijks ruimte voor grootschalige zonneparken. Uitzondering zijn de (onbenutte) mogelijkheden op bedrijventerreinen (zoals hiervoor genoemd).
- Verdubbeling N33 midden
Het landschap langs de N33 midden (van Zuidbroek tot Appingedam) is overwegend open. We willen de weg ondergeschikt houden aan dit open landschap. Grote zonneparken zijn daarom in een groot deel van het gebied niet wenselijk in verband met de aanwezige zichtlijnen over het landschap. Lage zonneparken, waar men vanuit de auto overheen kan kijken, zijn denkbaar bij op- en afritten of in clusters in afstemming met de dorpen.

De hierboven genoemde afwegingen leiden tot de volgende geschikte locaties voor grootschalige zonneparken:

Blauw aangegeven op de kaart:

- a. Bedrijventerrein Hoogezand-West/ Westerbroek;
- b. Ten westen van het bedrijvenpark Rengers;
- c. In het tuinbouwgebied Sappemeer-Noord en grenzend hieraan tot op enige afstand van de N387;
- d. Bedrijventerrein Sappemeer-Oost en directe omgeving;

- e. Omgeving bedrijventerrein Gouden Driehoek (zuidwesten van het klaverblad A7-N33 tot aan het spoor Groningen-Leer);
- f. Gebied tussen Zuidbroek en Muntendam, tussen spoorlijn en N33.
Rood aangegeven op de kaart:
- g. In een smalle zone langs de N33 midden.

Omgeving klaverblad A7-N33 en trafostation Meeden

In het gebied ten zuidoosten van het klaverblad A7-N33 leidden de volgende afwegingen tot een keuze voor geschikte locaties voor grootschalige zonneparken:

- **Kansen voor een energielandschap**
Dit gebied is gemaakt uit van Windpark N33. De combinatie van windturbines en zonnepanelen maken een efficiënte benutting van de kabelinfrastructuur mogelijk. Een zonnepark kan hier alleen in overleg en met medewerking van het dorp Meeden worden gerealiseerd. Er kan zo een efficiënt energielandschap ontstaan. Het toestaan van zonneparken nabij het trafostation Meeden maakt een efficiënte benutting van de kavelinfrastructuur mogelijk. Het gebied direct ten noordoosten van het trafostation is gedeeltelijk landschappelijk afgescheiden van de rest van het open buitengebied ten zuiden en oosten van Meeden. Het gebied ligt op ruime afstand van de dorpskern, waardoor het gebied tussen het transformatorstation en de dorpskern gevrijwaard blijft van (grootschalige) zonneparken.

De hierboven genoemde afwegingen leiden tot de volgende geschikte locatie voor grootschalige zonneparken:

Oranje aangegeven op de kaart:

- h. Ten zuidoosten van het klaverblad A7-N33 tot aan het spoor Groningen-Leer. Dit gebied ligt deels in de gemeente Midden-Groningen en deels in de gemeente Oldambt. Afstemming met de gemeente Oldambt is nodig;
- i. Het noordelijk deel van het gebied tussen spoorlijn Groningen-Leer en Meeden. Dit gebied kan vanuit het noorden in zuidelijke richting worden ontwikkeld. Dit doen we in samenspraak met het dorp Meeden;
- j. De 'groene kamer' achter het transformatorstation Meeden aan de Beneden Veensloot.

Buitengebied en dorpen

In het buitengebied en de dorpen leidden de volgende afwegingen tot een keuze voor geschikte locaties voor grootschalige zonneparken:

- **Groene gemeente**
Midden-Groningen is een overwegend groene gemeente met veel landbouw- en natuurgebieden. De grootschalige, open en groene ruimtes zijn ons visitekaartje. We willen de grootschalige openheid van het landschap behouden. Grootschalige zonneparken passen niet in het buitengebied.
We willen een uitzondering maken voor een zonnepark, waarin natuur en energieopwekking zijn gecombineerd. Het Natuurnetwerk Nederland en de daaraan grenzende agrarische gebieden, die ruimtelijk geschikt zijn als bufferzone tussen agrarisch grondgebruik en

natuur of voor eventueel uitbreiden van het natuurareaal, lenen zich voor zo'n combinatie. Bijvoorbeeld voor het geschikt maken van gronden voor toekomstige natuurontwikkeling door tijdelijk gebruik als zonnepark. Hierbij kan de nadruk liggen op natuurontwikkeling met daaraan ondergeschikt energieopwekking door zonnepanelen of op energieopwekking door zonnepanelen met 'natuurpaden'.

De hierboven genoemde afwegingen leiden tot de volgende geschikte locaties voor grootschalige zonneparken:

Geel aangegeven op de kaart:

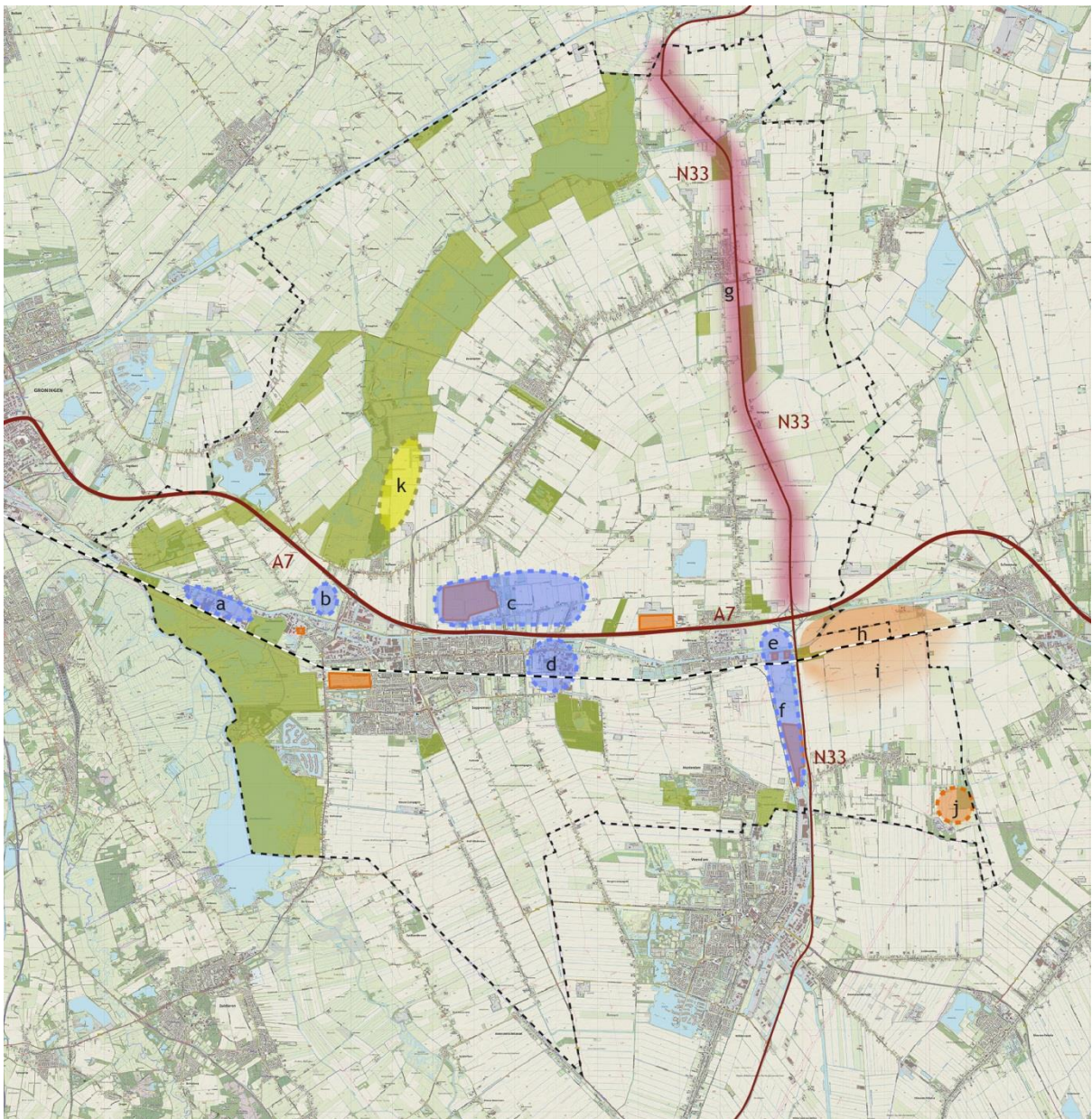
- k. Het gebied ten noorden van de N387 bij Kolham en Froombosch voor een combinatie van natuurontwikkeling/klimaatadaptatie en energieopwekking. Het gebied grenst aan het natuurgebied van de Scharmer en Slochter Ae's. Het is één van de oude natuurkernen waaruit het 't Roegwold verder is ontwikkeld. De ontwikkeling van een zonnepark in combinatie met natuurontwikkeling kunnen de natuurwaarden in de aangrenzende gebieden mogelijk versterken. Daarnaast is 't Roegwold hier relatief smal (ongeveer 500 meter ten opzichte van 1500 meter ter hoogte van Dannemeer). Een zonnepark kan hier een buffer vormen tussen het natuurgebied en het agrarisch gebied. De begrenzing van de kansrijke locatie ligt op gepaste afstand van de Groenedijk, waardoor eventuele ontwikkeling van een zonnepark geen afbreuk doet aan het karakter van dit gebied.

Staatsbosbeheer (SBB, beheerder van de genoemde natuurgebieden) staat achter de keuze voor deze locatie. SBB wil de natuur hier graag versterken, vooral met het oog op planten en libellen.

Veenkoloniaal gebied

In het veenkoloniaal gebied leiden de volgende afwegingen tot een keuze voor geschikte locaties voor grootschalige zonneparken:

- Beleving van het landschap
Het veenkoloniaal landschap is zeer open en biedt mooie doorzichten tussen de linten. Grootschalige zonneparken beïnvloeden deze openheid en doorzichten sterk en passen niet in het veenkoloniaal landschap.

- Kansrijke locaties langs A7, N33 zuid, Winschoterdiep, A.G. Wildervanckkanaal en sporen Groningen-Bad Nieuweschan en Zuidbroek-Veendam
- Kansrijke locaties langs N33 midden
- Kansrijke locaties omgeving klaverblad A7-N33
- Kansrijke locatie trafostation Meeden
- Kansrijke locatie zon en natuur

Kaart B: Bundeling geschikte locaties voor grootschalige zonneparken in Midden-Groningen
(Aan de kaart kunnen geen rechten worden ontleend.)

4.3 Toetsingscriteria ruimtelijke inpassing

Voor een goede ruimtelijke en maatschappelijke inpassing hanteren we algemene toetsingscriteria. Deze gelden voor alle zonneparken, zowel voor de kleinschalige als de grootschalige, en in alle gebieden. Daarnaast gelden voor specifieke gebieden aanvullende toetsingscriteria.

4.3.1 Algemene toetsingscriteria alle zonneparken

Voor alle zonneparken, zowel voor de kleinschalige als de grootschalige, gelden algemene toetsingscriteria voor een goede ruimtelijke en landschappelijke inpassing. Dit zijn:

- De historisch gegroeide landschapsstructuur:
  - Het zonnepark gaat niet ten koste van bestaande structuren in het landschap zoals kavelstructuren, houtsingels en sloten;
  - Het zonnepark gaat niet ten koste van een beschermd dorpsgezicht. Zichtlijnen op het beschermde dorpsgezicht blijven behouden. Het zonnepark tast het karakter van het beschermde dorpsgezicht niet aan;
- De afstand tot andere ruimtelijke elementen:
  - Het zonnepark houdt rekening met de woonkwaliteit van het gebied;
  - Een zonnepark past in principe niet in de nabijheid van karakteristieke historische bebouwing of in historisch opzicht waardevolle open ruimtes;
  - Het zonnepark zorgt niet voor hinderlijke schittering of geluid richting omwonenden;
- Een evenwichtige ordening en in de omgeving passende maatvoering en vormgeving van de voorzieningen voor de opwekking van zonne-energie:
  - De inrichting van het zonnepark past bij de bestaande landschappelijke, of stedelijke kenmerken van het gebied;
  - Binnen een panelenveld hebben alle panelen dezelfde type opstelling (zuidgericht of oost-westgericht);
  - Eventuele nieuwe recreatieve voorzieningen, zoals bijvoorbeeld wandelpaden, speelvoorzieningen of een voedselbos, zijn ruimtelijk goed ingepast.
  - Een afscheiding rond het terrein mag alleen, als deze de inpassing in het landschap ten goede komt. De afscheiding is dan ingericht op flora en fauna en draagt bij aan een verbetering van de biodiversiteit. Denk hierbij aan de doorlaatbaarheid van de afscheiding en de keuze van beplanting (gebiedseigen en interessant voor vogels, vlinders en bijen).

Overige aandachtspunten zijn:

- Bij de inrichting van het zonnepark wordt rekening gehouden met belemmeringen vanuit bestaande (dubbel)bestemmingen.
- Het zonnepark staat er tijdelijk. Na verwijdering krijgt het terrein zijn oorspronkelijke, (vaak agrarische) bestemming terug. De constructie van het zonnepark inclusief bouwwerken en afscheidingen maakt dit mogelijk. De fundering is minimaal en verwijderbaar;
- De structuur en waterdoorlaatbaarheid van de bodem blijft gehandhaafd. De bodem onder

de constructie wordt niet of slechts beperkt verhard. Er is afstemming met het waterschap nodig (watertoets);

- Bij de inrichting van het zonnepark wordt rekening gehouden met het verbeteren van de biodiversiteit.
- Voor zonneparken in de directe nabijheid van gas- en hoogspanningsinfrastructuur wordt advies gevraagd bij de betreffende (leiding)beheerder.

4.3.2 Aanvullende toetsingscriteria voor specifieke gebieden

Naast de algemene toetsingscriteria gelden per gebied aanvullende toetsingscriteria.

Zones langs de infrastructuurlijnen

In de zones langs deze infrastructuurlijnen gelden voor zonneparken de volgende aanvullende toetsingscriteria:

- Het zonnepark sluit aan op de bestaande infrastructuurlijnen of bestaande zonneparken en ligt niet geheel los in het (open) landschap;
- Ten oosten van het knooppunt A7-N33 vindt afstemming plaats met de gemeente Oldambt;

Buitengebied en dorpen

In het buitengebied en dorpen gelden voor (kleinschalige) zonneparken de volgende aanvullende toetsingscriteria:

- In het gebied tussen Beneden Veensloot en Oude Pekela vindt afstemming plaats met de gemeenten Pekela en Oldambt;
- In gebieden die zijn aangewezen als ‘leefgebied akkervogels’ (zoals opgenomen in de POV) wordt 10% van het zonnepark optimaal akkervogelvriendelijk ingericht en beheerd.
- Een groot deel van de dorpen zijn onderdeel van bebouwingslinten. Een lint bestaat uit een doorgaande weg met aan weerszijden verspreid liggende, overwegend vrijstaande lintbebouwing. Langs de weg staan bomen. Direct achter de lintbebouwing ligt het open agrarische landschap. Vanaf de weg is tussen de lintbebouwing en het groen doorzicht op het open agrarische landschap.

Aanvullende toetsingscriteria in de linten zijn:

- Het zonnepark bevindt zich achter het lint;
- Het zonnepark gaat niet ten koste van de uitzichten vanuit het lint;
- Het zonnepark gaat niet ten koste van belangrijke doorzichten op het lint vanaf de A7 en N33;
- Het zonnepark ligt op enige afstand van natuurgebieden en recreatiegebieden;
- Zonneparken zijn niet toegestaan in het beschermd dorpsgezicht ‘Slochteren’.
- In het gebied liggen enkele plassen en meren. De meeste plassen en meren liggen in de natuurgebieden en de groene gebieden. Deze zijn vanwege hun hoge ecologische en landschappelijke waarden uitgesloten van zonneparken. Andere plassen en meren zoals voormalige zandafgravingen hebben vaak een recreatieve functie en zijn mogelijk wel geschikt voor zonneparken. De meeste plassen en meren liggen in open gebieden. De plassen en meren zijn over het algemeen omzoomd door riet. Op de meeste plekken is geen sprake van hoge begroeiing. Over de plassen en meren en het omliggende landschap liggen

lange zichtlijnen.

Aanvullende toetsingscriteria op de plassen en meren zijn:

- Het zonnepark gaat niet ten koste van de ecologische en landschappelijke waarden en/of de recreatieve functie van de plas of het meer;
- Het zonnepark gaat niet ten koste van de functie als waterberging van de plas of het meer;
- De plas of het meer blijft open. Het zicht over het zonnepark blijft behouden. De maximale hoogte van de totale constructie is ca 1,0 m ten opzichte van het gemiddelde waterpeil;
- Een afscheiding rond het zonnepark is niet toegestaan.
- Voor de kansrijke locatie 'zon en natuur' gelden als aanvullende toetsingscriteria:
  - Het zonnepark draagt bij aan het verbeteren van de ecologische waarde van het gebied door de aanleg van nieuwe natuur in overleg met Staatsbosbeheer en/of andere terreinbeheerders;
  - Minimaal 30% van de oppervlakte van het (tijdelijke) zonnepark behoudt na het aflopen van de vergunning een natuurfunctie

Veenkoloniaal gebied

In het veenkoloniaal gebied gelden voor kleinschalige zonneparken de volgende aanvullende toetsingscriteria:

- In het beschermd dorpsgezicht 'Kiel-Windeweer' neemt de gemeente hooguit initiatieven vanuit de bevolking in overweging;
- Voor zonneparken in de 2 km zone rondom een LOFAR-buitenstation wordt advies gevraagd bij ASTRON. Een zonnepark is alleen toegestaan als er geen elektromagnetische straling ontstaat die een storend effect heeft op de waarnemingen van het buitenstation en daarmee de LOFAR-radiotelescoop.
- In gebieden die zijn aangewezen als 'leefgebied akkervogels' (zie bijlage) wordt 10% van het zonnepark optimaal akkervogelvriendelijk ingericht en beheerd.
- Het veenkoloniaal gebied blijft open. Het zicht over het zonnepark blijft behouden.
- Een afscheiding rond het terrein mag alleen in de vorm van een watergang. Dus hier geen begroeiing, wal en/of hekwerk toepassen.

Stedelijk gebied

In stedelijk gebied gelden voor (kleinschalige) zonneparken de volgende aanvullende toetsingscriteria:

- Plekken in het stedelijk gebied, die zijn aangewezen of bestemd voor bebouwing maar de komende tijd niet kunnen worden ingevuld, zijn in principe geschikt voor zonneparken.

Bedrijventerreinen

De bedrijventerreinen zijn rationeel van opzet. Ze zijn verdeeld in een orthogonaal grid met rechthoekige kavels. De kavels zijn voor het grootste deel verhard. Langs de wegen is soms sprake van groene bermen en/of laanbeplanting. Op de kavels is begroeiing minimaal aanwezig. De bebouwing bestaat overwegend uit rechthoekige en plat afgedekte gebouwen.

Op bedrijventerreinen, die niet in vallen in de kansrijke gebieden voor grootschalige zonneparken, gelden voor zonneparken de volgende aanvullende toetsingscriteria:

- De bedrijventerreinen zijn bedoeld voor de huisvesting van bedrijven. Een kleinschalig zonnepark is ongeschikt aan de bedrijfsvoering van een bedrijf en brengt de bedrijfsvoering niet in gevaar;
- Zonneparken zijn verder in specifieke situaties mogelijk op terreinen:
  - die naar verwachting de eerstkomende jaren niet zullen worden uitgegeven;
  - of
  - waar vanwege de milieueisen (bijvoorbeeld geluid) geen bedrijvigheid kan worden toegevoegd.

5. Planologische procedure

5.1 Proces

Een zorgvuldige voorbereiding van een initiatief voor een zonnepark is belangrijk voordat een aanvraag omgevingsvergunning kan worden ingediend en verleend. Dit is een proces met verschillende partijen en een aantal tussenstappen waarbij een (deel)besluit wordt genomen. Voorbeelden van deze stappen zijn: een principeakkoord van het college, maatwerkproces (opstellen van landschappelijk inpassingsplan), een aanwijsbesluit van gedeputeerde staten van de provincie, afspraken over de participatie, afspraken over het oprichten/verwijderen van het park en meer. In dit hoofdstuk worden deze stappen toegelicht: van een idee tot en met een verleende omgevingsvergunning.

Stap 1 Vooroverleg

De initiatiefnemer levert een ‘verzoek om vooroverleg’ aan bij de gemeente (via het Contactplein). Als het verzoek voldoende is uitgewerkt wordt deze in behandeling genomen en getoetst aan het gemeentelijk beleid (zie figuur stroomschema) Als het plan hier aan voldoet zal de gemeente in overleg met onder andere de provincie (even eventueel andere partijen als netbeheerder en bewonersorganisaties) onderzoeken onder welke voorwaarden medewerking mogelijk is. Onderdeel van dit onderzoek is ook het toetsen aan de oppervlakte die is vastgelegd voor de komende periode (zie Hoofdstuk 2 Tussentijds begrenzen ruimte voor Zonneparken).

Stap 2 Maatwerkproces

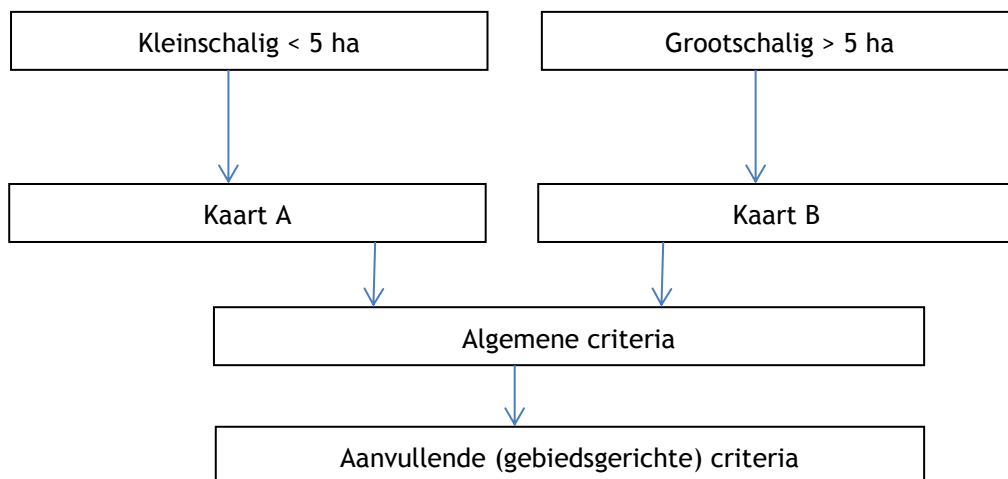
Als er een positief antwoord is afgegeven op het vooroverleg (of principe-verzoek) kan de maatwerkmethode worden opgestart. In een gesprek tussen initiatiefnemer + adviseur en gemeente wordt de opgave verkend (locatie en ontwerp) en afspraken gemaakt over de in te dienen aanvraag. Op locaties buiten het stedelijk gebied met een omvang van meer dan 1 hectare ligt het mandaat hiervoor bij de provincie. Daarbij zal ook een deskundige van de provincie op het terrein van stedenbouw en landschap worden betrokken. Op basis van deze verkenning worden door gemeente en provincie randvoorwaarden en aandachtspunten over onder meer de landschappelijke inpassing meegegeven. In dit proces worden ook afspraken over participatie vastgelegd.

Stap 3 Vergunningtraject

Een aanvraag omgevingsvergunning kan worden ingediend, wanneer het maatwerkproces is afgerond en het integrale concept plan definitief gemaakt kan worden met daarin de uitkomsten van het maatwerkproces. De aanvrager krijgt toestemming om een zonnepark op te richten en wordt ook aan voorwaarden gehouden. Zo zal verplicht worden gesteld om de landschappelijke inpassing te realiseren en in stand te houden en moet worden voldaan aan het hiervoor genoemde participatieplan. Voor de aanleg van een zonnepark geldt dat er een ruimtelijke procedure, in de vorm van een uitgebreide omgevingsvergunning, moet worden gevolgd om de aanleg mogelijk te maken. Bij een uitgebreide omgevingsvergunning wordt het ontwerpbesluit 6 weken ter inzage gelegd. Tijdens deze termijn kan een ieder zienswijzen indienen.

De provincie neemt, op basis van de Provinciale omgevingsverordening, voor locatie(s) van het

zonnepark een ‘aanwijzingsbesluit’. Deze procedure loopt parallel aan de planologische procedure. Wanneer de provincie tijdig bij het vooroverleg wordt betrokken en er overeenstemming wordt bereikt over de uitwerking van het plan, geeft het nemen van een aanwijzingsbesluit geen tijdverlies.

Figuur 5 Stroomschema

5.2 Inhoud aanvraag

Een definitieve aanvraag omgevingsvergunning wordt ingediend via het digitale ‘Omgevingsloket’. Naast een aanvraagformulier en onder andere situatietekeningen zijn er nog andere stukken die nodig zijn om tot een vergunning te komen. De mate van uitwerking is mede afhankelijk van de locatie (stedelijk gebied of buitengebied) en/of omvang (kleinschalig of grootschalig). De omgevingsvergunning is tijdelijk en geldt voor een periode van maximaal 30 jaar.

Uitvoerbaarheid

Voordat de planologische procedure wordt opgestart is het nodig dat de initiatiefnemer de volgende zaken heeft aangetoond:

- Realisatiemogelijkheid van de aansluiting op het elektriciteitsnetwerk (Enexis/TenneT) of realiseren van opslagmogelijkheden;
- Financiële draagkracht van de ontwikkelende partij;

Toelichting netinpassing

Zonneparken liggen niet altijd dichtbij een hoogspanningsstation of onderstation. Vaak moet er een lange ondergrondse kabel van het zonnepark naar de eerste aansluitmogelijkheid op het elektriciteitsnet worden aangelegd. De netbeheerder is verantwoordelijk voor de realisatie van die aansluiting. De planologische procedures kunnen net zo complex zijn als voor de aanleg van het zonnepark zelf. Bij het voorbereiden van een groot zonproject is het van belang om in een vroeg stadium zicht te krijgen op de aansluitmogelijkheden (en eventueel ‘teruglevermogelijkheden’) of alternatieven als opslag of productie van waterstof. Afstemming in de ‘vooroverleg-fase’ door de

initiatiefnemer met de netbeheerder is dan essentieel.

Afspraken maatwerktraject

Daarnaast maken de volgende documenten onderdeel uit van de aanvraag:

- een participatieplan, waarin de waarin is aangegeven hoe omwonenden en belanghebbenden zijn betrokken, welke mogelijkheden er zijn voor financiële participatie en de afspraken over een bijdrage in een duurzaamheidsfonds;
- een inrichtingsplan (waaraan goedkeurig is verleend door gemeente en/of provincie), waarin de landschappelijke inpassing en de maatregelen voor een verbetering van de biodiversiteit zijn vertaald;
- verkenning naar mogelijkheden dubbelgebruik gronden.

Overeenkomst

Tenslotte worden de volgende aspecten vastgelegd in de vergunning of in een overeenkomst:

- Zicht op afhandeling van eventuele planschadeclaims. Een planschaderisicoanalyse kan hier aan bijdragen. Het afsluiten van een planschadeverhaalovereenkomst is verplicht.
- Afspraken vastleggen over onderhoud en beheer park (inclusief landschappelijke inpassing) en terugbrengen van het terrein in oorspronkelijke staat na aflopen vergunning. Voor de aangelegde landschappelijke inpassing en/of natuur kunnen afwijkende afspraken worden vastgelegd. Een bankgarantie kan hier onderdeel van uit maken.

Bronvermelding

Beleidskader Zonneparken in gemeente Groningen (Gemeente Groningen, 2019)

Provinciale Omgevingsverordening, Provincie Groningen (2016 en 2019)

Zonnevisie Pekela, gemeente Pekela (2019)

Vries, G. de. Landschappen van Noord-Nederland: Oude Veenkoloniën. Geraadpleegd van http://landschapsgeschiedenis.nl/deelgebieden/21-Oude_Veenkolonien.html (geraadpleegd 2019, 13 juni)

Knottnerus, O.S.. Landschappen van Noord-Nederland: Duurswold. Geraadpleegd van <http://landschapsgeschiedenis.nl/deelgebieden/13-Duurswold.html> (geraadpleegd 2019, 13 juni)

Knottnerus, O.S.. Landschappen van Noord-Nederland: Oldambt. Geraadpleegd van <http://landschapsgeschiedenis.nl/deelgebieden/11-Oldambt.html> (geraadpleegd 2019, 13 juni)

Bijlagen

Bijlage 1: Verslag bewonersbijeenkomsten januari 2019

Beleid Zonneparken Gebiedsbijeenkomsten januari 2019

16 januari 2019, gemeentehuis locatie Slochteren

Aanwezig:

Namens gemeente: Jaap Borg (wethouder), Harry Flap, Bas Hollander, Elie de Haas, Sacha Schram (HKB stedenbouwkundigen).

Namens provincie Groningen: Rob Appels en Eppie Silvius

Inwoners / andere belangstellenden: ongeveer 40 personen.

30 januari 2019, de Broeckhof, Zuidbroek

Aanwezig:

Namens gemeente: Jaap Borg (wethouder), Harry Flap, Bas Hollander, Linda Veenstra, Sascha Schram (HKB stedenbouwkundigen).

Namens provincie Groningen: Rob Appels en Eppie Silvius

Inwoners / andere belangstellenden: ongeveer 35 personen.

Opbrengsten bijeenkomsten

Hieronder zijn de reacties uit de workshops van de verschillende groepen samengevat, onderverdeeld in 'Mogelijkheden in het gebied' en 'Aandachtspunten voor het beleid' :

1. Mogelijkheden in het gebied

Positief

Er worden verschillende gebieden aangegeven door de aanwezigen. Dit varieert tussen globale gebieden tot vrij concrete locaties. Een locatie gekoppeld aan de A7, N33 of spoorlijn komt veel terug. Daarbij specifiek het knooppunt Zuidbroek, net als de verbreding van de N33 (berm en open afritten). Wildgroei moet daarbij wel worden voorkomen (niet overal zonneparken) omdat de A7 ook een visitekaartje is voor de gemeente.

NAM-locaties worden ook als kansrijke plekken gezien, ook in verband met de netinpassing.

Ook aansluiten bij bedrijventerreinen of het tijdelijk invullen van onbenutte bedrijfskavels (nabij Waterhuizen en Rengerspark) worden genoemd als kansrijk. Dit geldt ook voor het gebied tussen Sappemeer en Zuidbroek. Daarnaast is er bij de 2 bijeenkomsten een aantal agrariërs aanwezig, die interesse hebben op hun eigen grond een zonnepark te ontwikkelen.

Ook de N387 (Hoogezand-Siddeburen) wordt genoemd als weg om bij aan te sluiten maar dan niet aan de 'dorpszijde'. Bijvoorbeeld ter hoogte van Hellum (aan zuidoostzijde).

Afgesloten gebieden waar (vrijwel) geen bebouwing worden ook genoemd, zoals de Eekerspolder ten oosten van Zuidbroek. Hierbij is afstemming nodig met de buurgemeenten Oldambt en Pekela.

Verdeeldheid

Over de mogelijkheden langs het lint van Slochteren is verdeeldheid. Hoewel een groot deel van de aanwezigen erg kritisch is ten aanzien van mogelijkheden zijn er wel een aantal specifieke locaties in het lint (nabij Schildwolde en Hellum) genoemd. Er zijn ook aanwezigen die wijzen op de koppelkansen nabij natuurgebieden, bijvoorbeeld een zonnepark als buffer tussen landbouw en natuur. In het veenkoloniaal gebied ziet men wel mogelijkheden maar is de inpassing belangrijk om het open karakter van het landschap te behouden (lage opstelling panelen belangrijk) en is voorzichtigheid nabij Kiel-Windeweer van belang vanwege het beschermd dorpsgezicht.

Negatief

Een groot deel van de groep is het er over eens dat een zonnepark in en aansluitend aan het lint slecht inpasbaar is. Er is ook geen overeenstemming over mogelijkheden in (de rand van) natuurgebieden. Ook rondom het dorp Westerbroek is volgens de aanwezigen een (omvangrijk) zonnepark niet inpasbaar. Ook de omgeving van Heemtuin in Muntendam is een locatie die wordt afgewezen.

Extra aandacht is ook nodig voor de omgeving Meeden waar al veel ruimtelijke ingrepen zijn gepland, zoals het windpark, stikstoffabriek en uitbreiding van het trafostation. Bewoners moeten niet extra belast worden met nieuwe zonneparken. Hoewel ook genoemd wordt dat als het windpark (ten noorden van Meeden) er wel komt dat een zonnepark hieronder passend kan zijn (gunstig voor netinpassing).

2. Aandachtspunten voor het beleid

- Goede belangenafweging, met gelijkmatige verdeling van lusten en lasten over het gebied.
- Mogelijkheden voor participatie van omwonenden/ inwoners.
- Voldoende draagvlak in de omgeving van initiatieven.
- Bufferfunctie zonneparken (wonen/bedrijven, natuur/landbouw).
- Benut onrendabele landbouwpercelen.
- Balans tussen opwek en verbruik: Ontwikkel zonneparken op plekken waar ook afname van stroom is.
- Koppelkansen:
  - Geluidschermen;
  - Grensoverschrijdende projecten.
- Corridorvorming.
- Benut daken van gebouwen (bedrijven).
- Bij aansluiting op stedelijk gebied rekening houden met ontwikkelingsruimte voor woningbouw en bedrijf, niet alle gronden 'reserveren' voor zonneparken.

Bijlage 2: Nota inspraak en overlegreacties

Los toegevoegd

Bijlage 3: Provinciaal beleid

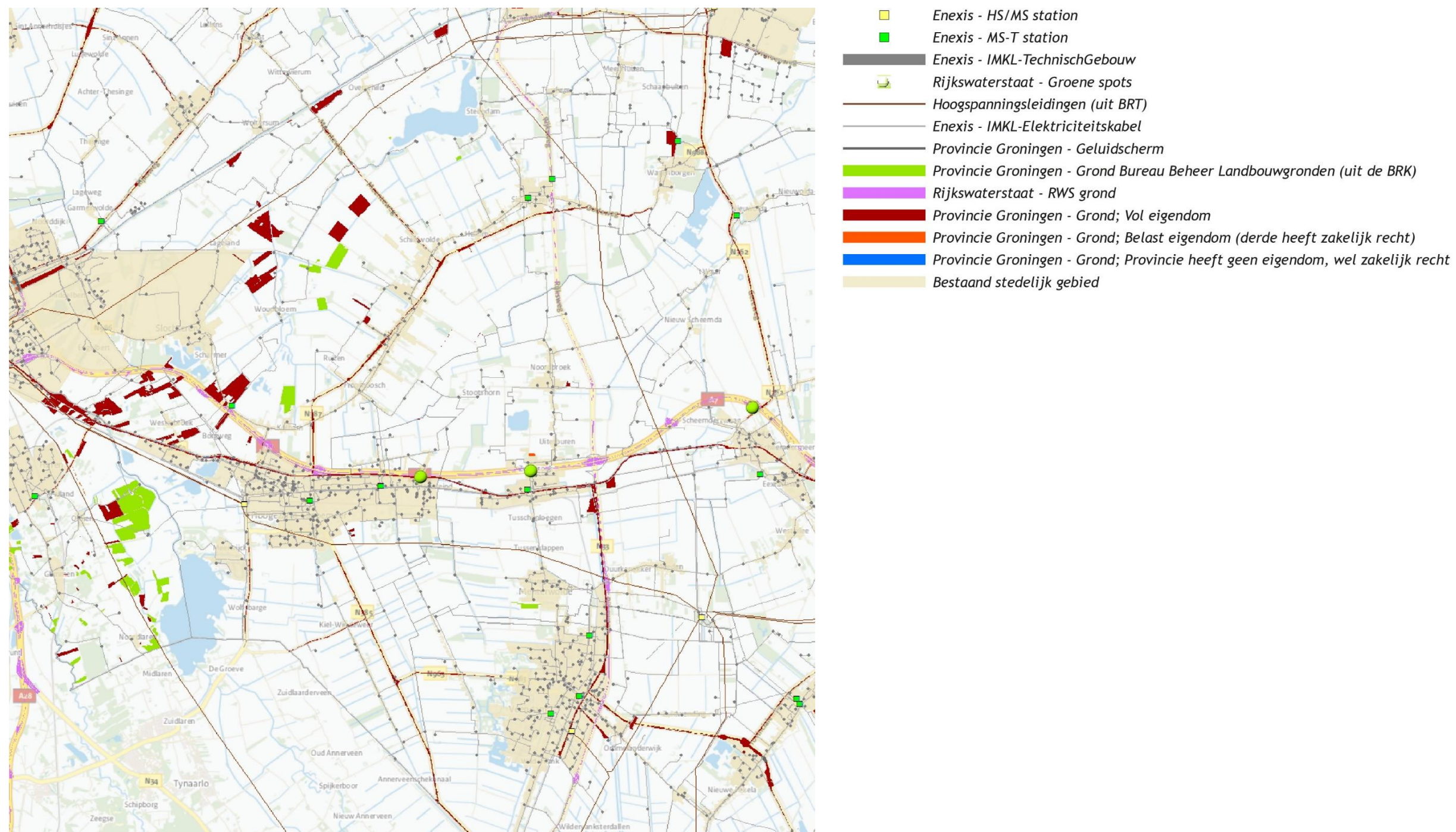
Artikel 2.42.1 Zonneparken

1. Een bestemmingsplan voorziet niet in de plaatsing van zonneparken.
2. In afwijking van het eerste lid kan een bestemmingsplan voorzien in het plaatsen van zonneparken voor een periode van maximaal 30 jaar:
  - a. binnen het stedelijk gebied;
  - b. aansluitend aan het bestaand stedelijk gebied indien het zonnepark ruimtelijk ondergeschikt is aan het aangrenzende bestaand stedelijk gebied, en de omvang van het zonnepark kleiner is dan 10.000 m² en de maatwerkmethode is toegepast onder begeleiding van een onafhankelijke, of een bij de gemeente werkzame deskundige op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur;
  - c. aansluitend aan het bestaand stedelijk gebied indien het zonnepark ruimtelijk ondergeschikt is aan het aangrenzende bestaand stedelijk gebied, en de omvang van het zonnepark groter is dan 10.000 m² en de maatwerkmethode is toegepast onder begeleiding van een bij de provincie werkzame deskundige op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur;
  - d. binnen een bouwvlak in het buitengebied en/of daaraan aansluitend, mits het zonnepark zich ruimtelijk manifesteert als een hecht geheel met het bouwvlak en daar qua maatvoering ondergeschikt aan is, en de maatwerkmethode is toegepast onder begeleiding van een bij de provincie werkzame deskundige op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur;
  - e. op een voormalig slibdepot, op een bedrijfsterrein ten behoeve van gaswinning en gastransport, of op een gesloten stortplaats als de maatwerkmethode is toegepast onder begeleiding van een bij de provincie werkzame deskundige op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur;
  - f. op door Gedeputeerde Staten, op basis van een gemeentelijke gebiedsvisie zonne-energie aangewezen locaties en de maatwerkmethode is toegepast onder begeleiding van een bij de provincie werkzame deskundige op het gebied van stedenbouw en landschapsarchitectuur.
3. Aan de omvang, situering, en inrichting van het zonnepark als bedoeld in het tweede lid, dient een inrichtingsplan ten grondslag te liggen, waarbij in ieder geval rekening is gehouden met achtereenvolgens:
  - a. de historisch gegroeide landschapsstructuur;
  - b. de afstand tot andere ruimtelijke elementen;
  - c. een evenwichtige ordening en in de omgeving passende maatvoering en vormgeving van de voorzieningen voor de opwekking van zonne-energie.
4. Het bestemmingsplan biedt inzicht in de mogelijkheid voor omwonenden om te participeren in de ontwikkeling en opbrengst van het zonnepark.
5. Het tweede lid is niet van toepassing voor zover het bestemmingsplan betrekking heeft op het op kaart 6 aangegeven 'NNN-beheergebieden', 'NNN-natuurgebieden', 'NNN-beheer aanpassingsgebied', 'NNN-natuur aanpassingsgebied', het 'Zoekgebied robuuste verbindingzone' of de 'bos- en natuurgebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland'.

Artikel 2.42.2 Borging uitvoering inrichtingsplan

1. Een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 2.42.1, tweede lid, stelt regels die ervoor zorgen dat:
  - a. bebouwing en voorzieningen, geen bouwwerken zijnde, slechts overeenkomstig het inrichtingsplan worden gebouwd of aangelegd; en
  - b. de aanleg en instandhouding van de in voorkomend geval in het inrichtingsplan opgenomen beplanting wordt geborgd in de vorm van een voorwaardelijke verplichting.
2. Aan burgemeester en wethouders kan de bevoegdheid worden toegekend om het inrichtingsplan op het punt van de erfbeplanting te wijzigen onder dezelfde aanplant- en instandhoudingsverplichtingen, als dat vanwege onvoorziene omstandigheden nodig is.

Bijlage 4: Kaart netwerk TenneT en Enexis

Netwerk TenneT en Enexis

(S.v.z. 13 april 2016. Aan de kaart kunnen geen rechten worden ontleend.)